

ASPECTES SÒCIO-FAMILIARS I LABORALS DELS MAGRIBINS EMPADRONATS AL MUNICIPI D'ULLDECONA*

Per FANTINA SANS i LLEIXÀ

1. INTRODUCCIÓ.-

1.0 RAONS QUE JUSTIFIQUEN L'ESTUDI

Segons dades estadístiques aportades pel Ministeri de Treball i Seguretat Social, actualment a Catalunya hi ha un elevat percentatge d'immigrants magribins (procedents dels països del nord-oest d'Àfrica), repartits per diferents nuclis de població.

Una d'aquestes poblacions és Ulldecona, zona rural de la província de Tarragona que pertany a la comarca del Montsià i que, segons el padró d'habitants, té una població total d'unes 5.197 persones, incloent els 72 magribins que hi estan empadronats, 66 dels quals són majors d'edat. 41 d'aquests individus seran la unitat d'observació d'aquest estudi monogràfic, a causa del fet que no s'han pogut localitzar els 25 individus que manquen, per canvi de població (mort experimental).

D'aquesta explicació es pot deduir que en el present estudi no s'ha escollit mostra, ja que s'ha decidit que les unitats objecte d'estudi o observació seran totes les que formen l'univers.

Així, doncs, s'ha pensat dur a terme un estudi descriptiu sobre les condicions socio-fami-

liars i laborals dels immigrants magribins majors d'edat empadronats a Ulldecona, per tal d'esbrinar quines són les seues condicions d'habitatge, de treball, el grau i tipus de relació que mantenen amb la família i altres companys i el seu nivell d'estudis.

Com a conseqüència del caràcter purament d'escriptiu d'aquest estudi no s'ha cregut necessària la formulació d'hipòtesis, ja que només es pretén concretar els aspectes que s'intenten conèixer i no pas descobrir o determinar les causes dels efectes.

El principal motiu pel qual es realitzarà l'estudi és per conèixer la situació en la què es troben actualment els immigrants, ja que es creu que aquestes persones pateixen mancances i no disposen de recursos per tal de poder solucionar-les.

A través de les diferents tècniques que s'utilitzaran en aquest monogràfic s'esbrinaran les principals necessitats del col·lectiu magribí i s'aconseguiran unes dades significatives i empíriques en el cas que alguna determinada institució vulga intervenir posteriorment a favor d'aquest grup social per tal d'afrontar les seues possibles demandes.

*** Aquest treball és només una part del projecte presentat per l'autora a l'Escola Universitària de Treball Social de Tarragona el curs 1992-1993.**

1.1 L'OBJECTE D'ESTUDI

L'objecte d'estudi d'aquest treball fa referència als immigrants, majors d'edat, empadronats al municipi d'Ulldecona des del gener de 1991 fins al juny de 1993.

Els funcionaris de l'Ajuntament d'Ulldecona van facilitar les dades del padró municipal per tal d'agilitar el treball a l'hora d'anar a localitzar els 66 magribins que es pretenia enquestar.

1.2 DESCRIPCIÓ I DELIMITACIÓ DE LES UNITATS D'ANÀLISI I D'OBSERVACIÓ.

1.2.1 UNITAT D'ANÀLISI. LA VILA D'ULLDECONA.

En el present estudi la unitat d'anàlisi serà el municipi d'Ulldecona, i la unitat d'observació estarà constituïda pels 41 immigrants magribins que s'han pogut estudiar durant la present investigació.

1.2.2 UNITAT D'OBSERVACIÓ

* PETITA HISTÒRIA DE LA IMMIGRACIÓ MAGRIBINA A ULLDECONA.

Quant als 41 magribins que formaran la unitat d'observació d'aquest estudi, inicialment només es pot explicar què és el que va succeir quan van començar a arribar a Ulldecona.

El director d'aquesta monografia ho explica així:

És cap a l'any 90 quan comencen a arribar un nombre important de magribins a Ulldecona. Havien arribat a Espanya com a turistes o de manera il·legal.

Al poble hi havia dèficit de mà d'obra respecte als treballs a les pedreres o granges, ja que la gent que es trobava en situació d'atur no volia treballar realitzant aquestes feines tan pesades i tan poc agradables.

Als empresaris els anava molt bé tenir aquests treballadors, ja que els magribins estaven disposats a realitzar qualsevol feina, encara que fos pesada. A més a més, la situació d'il·legalitat afavoria que els immigrants magribins

cobressen un sou més baix del normal.

Els empresaris estaven interessats que els immigrants tinguessin els papers en regla per temor a les inspeccions de treball.

És llavors quan es convoca una reunió entre els empresaris i l'Ajuntament, ja que totes dues parts volien solucionar i articular la regulació dels estrangers.

Al cap de poc temps es va convocar una reunió entre els empresaris i l'Ajuntament de la vila. Aquest col·lectiu demanava la legalització i classes d'espanyol.

A l'espera de la regularització es van començar a fer classes nocturnes de castellà al col·lectiu magribí, i els Serveis Socials van proporcionar suport quant a accions puntuals (buscar vivenda, assistència sanitària...).

Segons dades facilitades pels Serveis Socials, en aquell moment hi havia 31 immigrants magribins a Ulldecona.

Quan apareix la regularització dels estrangers (resolució 7 de juny de 1991) s'hi van acollir aquelles persones que complien les condicions acordades en l'esmentada regularització.

Des de l'UBASP d'Ulldecona es va donar suport tècnic al procés de regularització (informació, assessorament, tramitació, coordinació amb el Departament de Treball...).

Finalment cal dir que, en aquest punt, i fent referència a la unitat d'observació, encara no es pot presentar la descripció del col·lectiu, ja que els 41 magribins localitzats encara no s'han estudiat. Més endavant, quan ja s'ha realitzat l'anàlisi, la interpretació de dades i les conclusions, ja es podrà establir el perfil de l'immigrant magribí al municipi d'Ulldecona.

1.2.3. VALORACIÓ DE L'ESTAT ACTUAL DEL TEMA ELEGIT COM A OBJECTE D'ESTUDI.

1.2.3.1 CONCEPTE D'EMIGRACIÓ, MIGRACIÓ I IMMIGRACIÓ

L'enciclopèdia *Gran Larousse Català* defineix **emigració** com «l'acció i efecte d'emigrar. Deixar el propi país per anar a residir en un altre» (Vol. IV; pàg. 1.724).

Entén per **migració** «el desenvolupament voluntari d'individus o de poblacions d'un país cap a un altre o d'una regió cap a una altra, per raons econòmiques, polítiques, culturals, etc...» (Vol. VII; pàg. 3.299).

Defineix la **immigració** com «el moviment migratori considerat des del lloc d'arribada. Establir-se temporalment o permanentment en un territori provenint d'un altre territori, per motius generalment econòmics». (Vol. VI; pàg. 2.662).

1.2.3.2 L'EMIGRACIÓ MARROQUINA CAP A ESPANYA: ETAPES

Teresa Losada -de l'Associació d'acolliment de marroquins Bayt al-Thagafa- en un estudi sobre la immigració àrabo-musulmana durant els darrers vint anys, aporta aquestes dades:

A Catalunya hi ha establerts uns 45.000 immigrants àrabo-musulmans, la meitat dels quals són marroquins, una quarta part són centrafricans, i la resta, d'altres països afro-asiàtics.

La colònia més antiga i nombrosa és la marroquina, que data de la dècada dels 60, mentre que els centrafricans i els de l'Orient Mitjà són les més recents. Els primers, van arribar per motius purament econòmics i els altres per raons polítiques o ideològiques (iranians, iraquians, palestins, etc.).

De la colònia marroquina se sap el següent:

- és la que té menys tracte amb el país d'acolliment, tot i ser la més antiga i nombrosa.
- és la que es considera més discriminada.
- és un dels grups que es mantenen més estretament units i que conserven més que no pas altres els seus costums i religió.
- en definitiva, la que viu més apartada de la societat cultural i econòmica.

Segons la revista de *Documentació Social* que fa referència als immigrants residents a Espanya, la majoria dels marroquins procedeixen d'una de les zones més pobres i abandonades de l'antic protectorat espanyol. En aquesta emigració es poden distingir, principalment, tres períodes:

1. La primera onada migratòria cap al nostre país va començar en l'època de l'esmentat pro-

tektorat i sobre les colònies nord-africanes (1912-1956). Es caracteritza per la penetració lenta, però constant, de marroquins a Ceuta i Melilla.

2. A partir de 1967, una gran onada de marroquins, que va assolir el nombre de 100.000 només a Barcelona, surt del seu país en massa. Aquesta mà d'obra barata, encara que entra il·legalment al país d'acolliment, serveix per assegurar el seu creixement. Les anades i vingudes al Marroc i del Marroc cap a altres països de CEE, on ja hi havia serioses restriccions, la mantien en constant mobilitat. En aquesta època els marroquins aconsegueixen els llocs de treball més baixos en el mercat laboral, fins i tot alguns entren a la indústria, mentre que d'altres ajuden a fer els trams de l'autopista del Mediterrani.

Així, doncs, a causa del tancament de fronteres en el 1974, van concórrer les següents realitats:

Manteniment del que s'anomena un «cert tipus de força de treball precari», contraposat a l'estancament de la demanda global de mà d'obra.

Els fluxos migratoris orientats cap a Europa (de Turquia i el Magrib) es dirigeixen cap a Aràbia Saudita, Iemen i Líbia. Però la saturació dels mercats de treball existents en aquests països dóna com a conseqüència el retorn dels immigrants cap als països europeus.

3. A partir de 1975, quan la CEE tanca les seues portes a causa de la crisi econòmica, la frontera pirinenca esdevé el rompent d'aquesta forta onada. L'assentament prolongat, o com a mínim per alguns anys, de l'agrupació familiar passa de la mobilitat a l'estabilitat. Durant els 10 o 15 últims anys profunds canvis econòmics, polítics i culturals modifiquen el perfil de la immigració.

En l'aspecte demogràfic cal destacar el pas d'una classe específica de treballadors manuals a una població estrangera per l'aportació de generacions noves i en el fet que les feines manuals són ocupades ara per població estrangera, amb un alt índex de reproducció. La majoria dels marroquins es veuen obligats a treballar en feines agrícoles i en camps laborals que ningú no vol. (Losada: 1990; 6,7). (Documentació Social: 1987, 117).

1.2.3.3. CARACTERÍSTIQUES ACTUALS DE LA IMMIGRACIÓ MARROQUINA

La immigració marroquina és una realitat que fa referència a tots els camps de la nostra societat: cultural, polític, econòmic i religiós. Per tant, actualment no es pot considerar com un fenomen secundari, sinó que se li ha de donar la màxima importància.

La població marroquina instal·lada a Espanya presenta una tendència a créixer, a causa d'un augment demogràfic intern i d'una tendència a l'estabilitat. Aquest fet està confirmat pels següents factors:

- El nombre de naixements. La població estrangera a Europa augmenta anualment en uns 400.000 naixements.

- Els matrimonis mixtos, que cada cop van progressant. En la majoria dels casos, és el marroquí qui escull una muller espanyola.

- L'elevat percentatge d'alumnes en la població escolar. Espanya va importar treballadors marroquins i més tard va permetre que s'hi establissin les seues mullers i els seus fills. A partir de 1986 l'augment d'infants àrabs a les escoles és un fet notable.

- Estudiants que abandonen la seua carrera universitària pel fet d'estar només obertes per a uns quants i comencen aquí l'aventura de buscar un treball qualsevol per sobreviure. (Losada: 1990; 7,8).

1.2.3.4. LES REALITATS

A) PER QUÈ VÉZEN ELS IMMIGRANTS

«Les societats industrials i avançades del món desenvolupat, en què es troba Europa i avui Catalunya, generen fenòmens econòmics: les feines més senzilles, més feixugues i que requereixen més esforç no són assumides pels cada cop més qualificats treballadors del país. Això provoca una necessitat de mà d'obra i uns corrents d'emigració procedents abans de les regions del mateix estat i ara de països subdesenvolupats, anomenats del Tercer Món, que vénen a omplir el buit d'una societat superqualificada i tecnificada.

Les feines que requereixen més esforç - encara avui necessàries, com l'agricultura, la construcció, les obres públiques, són assumides

per contingents de treballadors immigrants, sense qualificació i disposats a acceptar molts cops salaris de fam per subsistir ells i les seves famílies».

B) D'ON VÉZEN

«La majoria són de països centrafricans, Gàmbia, Senegal, Guinea-Bissau. També del nord d'Àfrica, principalment del Marroc.

- * Procedeixen de zones rurals i gran nombre d'ells arriben sense coneixements bàsics d'idioma, d'escriptura o d'ofici.

- * Deixen països pobres i endarrerits.

- * Vénen de pas cap al centre d'Europa i molts es queden aquí, ja que no aconsegueixen passar les fortes barreres dels països europeus més avançats.

- * Vénen perquè ha vingut un germà, un parent que els crida i els ajuda a emigrar. Els paga el viatge que no es podrien pagar.

- * Alguns vénen a curar-se de malalties que mai no es curarien al seu país.

- * Vénen amb l'esperança de fer prou diners per tornar al seu país i establir-s'hi com a comerciants.

- * Són aquells que s'atreveixen a deixar la seva terra i, sense gairebé res, a anar a cercar un futur en un país desconegut.

- * Són joves i sans, soferts. Pacífics.

- * Però, la realitat és que molts d'ells, malgrat les dificultats, es queden aquí i s'hi arrelen i, així que poden, van a buscar una dona per casar-s'hi i formar una família». (Sastre: 1990; 16, 17).

C) QUÈ TROBEN

«Un país democràtic amb un govern sorgit de la voluntat del poble.

- * Unes institucions autonòmiques i locals que els han ignorat durant força anys, o continuen ignorant-los com si no existissin. N'hi ha algunes que comencen a ajudar-los i destinen fons d'ajuda al camp de la sanitat i de l'educació.

- * Trobem menyspreu i marginació pel seu color en la nostra població, que hi veu perills i amenaces per a la seva seguretat.

* També trobem grups i institucions que els acullen i els ajuden a sobreviure, que lluiten pels seus drets i pels de tots els homes». (Sastre: 1990, 18).

1.2.3.5. ASPECTES CULTURALS DE LA IMMIGRACIÓ MARROQUINA

Segons Teresa Losada, el marroquí, obligat per la misèria, va arribar a les nostres societats de consum, que atrauen els individus de països subdesenvolupats.

La majoria dels qui són aquí pertanyen a un medi rural i ja havien efectuat una primera emigració cap als centres urbans del seu país.

Si el marroquí ha arribat sol -solter o casat- però ha deixat els familiars en el país d'origen, pateix una experiència de marginació, de soledat, de misèria sexual i de discriminació. En la societat d'acolliment elabora una cultura d'emigrant, és a dir, xoca amb el comportament i valors existents i dels quals és compatible.

Per justificar la seua presència en el país receptor l'emigrant sempre parla d'un retorn pròxim o llunyà, mític, ja que mai no pren les mesures pràctiques necessàries per assegurar-lo.

La situació del marroquí és diferent de la del refugiat polític, que sap que la ruptura és definitiva. El retorn del treballador marroquí és un mite. De vegades es creu en el retorn dels qui comencen a construir a poc a poc casa seua en la terra que han abandonat, però ells mateixos s'adonen que no és més que una casa de vacances o per a la jubilació, al final d'una vida dura i de treball.

L'emigració de treball es converteix en una emigració d'assentament, ja que el magribí adopta ràpidament un nou equilibri i multiplica les ocasions per penetrar en les normes establertes en la societat: escolarització dels fills, relacions amb els veïns, tràmits amb l'Administració Pública...

La presència de la família comporta una nova manera de situar-se, tot imitant la societat d'acolliment. Una persona construeix les seues lleis i la seua identitat en funció de la comunitat d'acolliment o contra la comunitat per la qual se sent rebutjat. Si és reconegut, està disposat a adoptar un conjunt de lleis socials, sempre respectant el seu món intern. (1990; 10, 11).

1.2.3.6. L'ESTRANGER DAVANT LA LEGISLACIÓ ESPANYOLA VIGENT

A) NORMATIVA PRINCIPAL SOBRE LA MATÈRIA

A.1) LA CONSTITUCIÓ ESPANYOLA DE 1978

El paràgraf primer de l'art 13 del títol 1, relatiu als drets i deures fonamentals, assenyala: «Els estrangers gaudiran a Espanya de les llibertats públiques que garanteix el Títol present en els termes que establisquen els tractats i la llei».

De la sola lectura d'aquesta disposició veiem que la Carta Magna no equipara l'estranger a l'espanyol, sinó que li condiona el gaudir de les llibertats públiques als tractats internacionals i a la llei votada a les Corts.

Al paràgraf segon, aquest mateix article disposa: «Només els espanyols seran titulars dels drets reconeguts en l'art. 23, llevat d'allò que, amb criteris de reciprocitat, pugui establir-se per tractat o per llei per al dret de sufragi actiu a les eleccions municipals». D'aquesta manera, l'estranger és exclòs del gaudir de l'exercici dels drets polítics de sufragi actiu i passiu, i de l'exercici de càrrecs polítics, i només se li permet d'exercir el sufragi actiu en eleccions municipals, en casos en què hi ha reciprocitat.

Fins ara aquesta previsió no s'ha aplicat ni en els casos de ciutadans comunitaris, malgrat que hi ha pactes expressos de reciprocitat per a l'exercici del dret de sufragi actiu en eleccions municipals entre Espanya i els Països Baixos, Suècia, Noruega i Dinamarca.

El legislador es torna a remetre als tractats, a la llei o a criteris de reciprocitat quan, al paràgraf tercer, estableix que només concedirà l'extradició quan hi haja tractats d'aquesta naturalesa, si bé considera exclosos els delictes polítics, i no considera com a tals els actes de terrorisme.

Al darrer paràgraf d'aquest article la Constitució declara que una llei establirà els termes en què els ciutadans d'altres països podran gaudir del dret d'asil a Espanya.

A més, la mateixa Constitució restringeix els drets fonamentals als estrangers cada cop que, en la seua redacció, se serveix de les expressions

"espanyols" o "ciutadans", que es contraposen al concepte d'estrangers.

B) SITUACIÓ ACTUAL DE L'ESTRANGER A ESPANYA. CONCLUSIONS.

L'experiència de cinc anys d'aplicació de la Llei d'estrangeria i del seu Reglament han demostrat que aquesta normativa sofreix deficiències greus, i que no s'han complert els propòsits que el legislador va tenir per dictar-la, com és ara reconèixer als estrangers la màxima quota de drets i llibertats, de manera que el seu gaudi els equipare pràcticament als mateixos ciutadans espanyols, alhora que se'ls estableixen les màximes garanties jurídiques.

L'estricta aplicació que se'n fa, especialment en matèria d'exigències imposades en el Reglament, que arriben a sobrepassar la mateixa Llei, ha permès que es produïsquen situacions palesament injustes, que impedeixen que la gran majoria d'estrangers que hi ha al país puguin legalitzar la seua situació i beneficiar-se dels drets que la Constitució els assegura.

Aquesta situació ha estat denunciada reiteradament tant per les agrupacions d'estrangers com per organitzacions d'assistència a l'estranger i de defensa dels drets humans, col·legis d'advocats, autoritats del poder judicial i de la Fiscalia General de l'Estat, el Defensor del Poble i el Síndic de Greuges, catedràtics i fins i tot pel Congrés dels diputats. El Ple del Congrés dels diputats en sessió del 26 de juny de 1990, després d'uns extensos i documentats debats dels diferents grups parlamentaris, instà el Govern a emetre un informe sobre l'estat en què es troben els estrangers a Espanya, especialment els que estan en situació irregular i els peticionaris de refugi i asil, i sobre les noves mesures que el Govern considere més convenientes per tractar en el futur les qüestions relatives a l'entrada i la permanència d'estrangers a Espanya, en el marc del procés d'unificació política de les comunitats europees.

Responent aquesta interpel·lació, el desembre de 1990 el Govern emeté una comunicació al Congrés dels diputats amb el títol: «Situació dels estrangers a Espanya. Línies bàsiques de la política espanyola d'estrangeria». A la primera part

d'aquest informe el Govern afirma que l'aplicació de la Llei d'estrangeria al cap de cinc anys "és acceptable", i en reconeix la complexitat tècnica i la deficient infraestructura administrativa que n'ha dificultat greument l'aplicació correcta. Malgrat això, el Govern assenyala que no és ni políticament ni tècnicament convenient la reforma de la Llei, sobretot quan s'està al començament d'un procés d'harmonització comunitària que s'estima que culminarà al llarg d'aquesta dècada.

Es calcula en aquest informe que hi ha uns 170.000 estrangers en situació irregular, dels quals un 70% o un 80% procedeixen de països en vies de creixement, i que es preveu una pressió migratòria dels països africans, especialment dels països del Magrib. Se sosté que Espanya no pot rebre descontroladament un flux d'immigració en massa sense que perillen la cohesió social i les possibilitats d'integració dels estrangers establerts regularment al nostre país. Manifesta que una política activa d'immigració ha de conjuminar la integració social dels immigrants amb el reforçament de les fronteres externes i amb l'esforç creixent d'ajut al Tercer Món.

Entre les mesures que cal assumir per obtenir aquest objectiu, assenyala la lluita contra el treball clandestí, amb la corresponent intensificació de les sancions administratives i penals contra els empresaris que es valen de mà d'obra il·legal; la conveniència d'acordar amb les forces socials quina demanda hi ha de mà d'obra estrangera, canalitzant-ne l'arribada i garantint unes condicions de treball equiparables a les de mà d'obra nacional. Es facilitarà l'arribada dels grups que, per motius lingüístics, culturals, socials i professionals, puguin assolir un grau més alt d'integració en un període de temps reduït.

Afirma que el Govern està decidit a buscar solucions per fer aflorar a la superfície la bossa de marginació que constitueixen els estrangers il·legals, articulant les mesures perquè es puguin legalitzar determinats grups d'immigrants en situació il·legal que puguin justificar la integració en la comunitat nacional.

En aquestes línies, el Consell de Ministres del 7 de juny de 1991 va aprovar l'Acord sobre regularització de treballadors estrangers que es troben a Espanya sense documentació. (Font i Segarra: 1991, 15-22).

1.2.3.7. ASPECTES GENERALS SOBRE LA SITUACIÓ DELS IMMIGRANTS.

*** HABITATGE**

Els col·lectius africans són el que viuen en les pitjors condicions de precarietat, pel que fa a l'habitatge. A causa del nivell dels seus ingressos econòmics, en molts casos es veuen forçats a compartir vivenda, siuen quines siuen les condicions d'amuntegament. D'aquesta forma les famílies o persones que conviuen conjuntament amb altres, redueixen considerablement la càrrega econòmica que implica el manteniment de la vivenda.

A l'hora d'instal·lar-se en un habitatge, els magribins es troben amb dos problemes principals:

1. El preu que els demanen comporta un esforç econòmic important.

2. Pel sol fet d'ésser estrangers els propietaris no els lloguen la vivenda, o bé demanen més diners dels que havien anunciat. A més a més, en molts casos se'ls exigeix permís de residència, de treball o nòmines, per assegurar-se que poden pagar el lloguer.

Davant d'aquestes dues dificultats, i com a forma de disminuir les despeses, aquest col·lectiu es veu obligat a compartir la vivenda.

Generalment, són els acabats d'arribar a Espanya els que viuen en les condicions més precàries. La resta han aconseguit millorar les condicions de l'habitatge a mida que ha augmentat el seu temps de permanència a Espanya (Melich i Garriga; 92-93, 13).

*** TREBALL**

En dos dels articles publicats, l'un per Emília Alonso i l'altre per Teresa Losada, es fa palès el desenvolupament de la immigració clandestina, que ocupa a Espanya molts marroquins en l'economia submergida. Aquest mercat de treball exigeix nous treballadors que oferisquen la mobilitat i flexibilitat que els primers marroquins havien assegurat, però que avui no estan disposats a oferir, ja que aquests acceptaven qualsevol condició laboral, malgrat les disputes que podia haver-hi entre d'altres treballadors espanyols o estrangers.

El percentatge de marroquins en diversos sectors productius indica que aquesta mà d'obra s'orienta majoritàriament cap al treball terciari.

Per regla general, el magribins no tenen ofici o qualificació professional. Només un 10% conserven la feina a la fàbrica o construcció que realitzaven, com a peons, abans de la crisi econòmica. La resta treballen com a jornalers a l'agricultura, a tallers clandestins de confecció tèxtil, a empreses de neteja, a la venda ambulat i, en menor proporció, com a peons en la indústria del metall. Les dones que treballen ho fan majoritàriament en els sectors de servei domèstic i confecció.

La remuneració que reben els immigrants magribins pel seu treball sol ser inferior a la percebuda pels espanyols i altres grups d'estrangers, malgrat realitzar el mateix treball, ja que s'ha de tenir en compte que gran part de l'activitat laboral es realitza al marge de la legalitat. (Alonso:1990, 94) (Losada: 1990, 9).

*** FAMÍLIA**

Segons Josep Manyer, hi ha institucions heretades del passat i conservades per la llei religiosa que donen a la societat musulmana el seu aspecte característic. Aquesta societat està basada en uns valors determinats, als quals els creients se senten profundament lligats. Un d'aquests valors és la família, cèl·lula base de l'Islam i nucli fort de l'Alcorà. Es tracta de la gran família agnàtica, governada per un vell patriarca o per un oncle, a l'interior de la qual tothom ocupa el lloc que li és propi. Els antropòlegs la caracteritzen així: extensa, patrilineal, endogàmica i de vegades, polígama.

L'Alcorà prescriu el respecte envers el pare i la mare, i recorda molt particularment els esforços i els patiments de la mare durant la gestació i l'al·letament.

El sistema patriarcal sobre el qual la família reposa, el pes de les tradicions que l'emmarquen i la situació de privilegi de què gaudeix l'home musulmà sotmeten la dona a una greu manca de llibertat i d'igualtat. El matrimoni constitueix el nucli bàsic de la família.

L'home té uns certs deures envers la muller: ha de mantenir-la i d'assegurar-li la subsistència,

és a dir, sostre, taula, vestit i assistència sanitària, fins i tot si ella treballa. Aquest sistema és d'una coherència segura, a condició que res no canvie mai en la manera de viure i que les dones accepten dependre dels homes per sempre.

Quant al **matrimoni**, la poligàmia és un altre factor de desigualtat: l'exemple que en va donar Mahoma -que va tenir un total de nou dones- ha pesat sempre a favor d'aquesta pràctica. Oficialment el musulmà pot gaudir de quatre mullers alhora i d'un nombre il·limitat d'amants. La poligàmia és una possibilitat, no una obligació. És un luxe que només els més rics es poden pagar. La dona només pot ser monògama.

Els matrimonis mixtos només són autoritzats a l'home musulmà que desitja casar-se amb una dona jueva o cristiana, la qual, en un principi, pot conservar i practicar la seua religió, però, generalment, acaben deixant la seua fe, influïdes pel nou ambient familiar i per les pressions de tota mena que han de suportar.

Pel que fa a l'adopció, no existeix en l'Islam d'ençà que Mahoma la va suprimir per poder-se casar amb Xaynab, l'esposa del seu fill adoptiu Zayd. (1992: 61-64).

*** RELACIONS AMB ELS AMICS I POBLACIÓ AUTÒCTONA**

Donada la situació socio-política del Marroc, la vida associativa dels marroquins queda bastant limitada, a les xarxes informatives de familiars i amics, amb els quals s'estableixen relacions de confiança i afectives.

Generalment, les relacions existents a nivell intern de cada col·lectiu són bones, ja que normalment no existeixen enfrontaments que deriven en conflicte, encara que també es donen certes diferències internes, que depenen de cada grup en concret. Entre les diferents poblacions d'immigrants es donen relacions de cooperació, sobretot quan s'han de plantejar reivindicacions o presentar alternatives que afecten a tot el col·lectiu.

Segons dades del Mapa de Serveis Socials, i fent referència a les relacions entre immigrants i població autòctona, totes les fonts coincideixen a assenyalar que es produeixen problemes entre aquests dos grups socials. (Melichí Garriga; 92-93: 8, 12).

*** ESCOLARITZACIÓ**

En l'article que tracta sobre «La regularització d'immigrants estrangers a Espanya...», publicat per Emilia Alonso, es fa palès que les autoritats competents en matèria d'educació no solen fer massa cas al que està disposat -la legislació espanyola vincula la regularització dels fills d'immigrants a la situació en què es troben els seus pares. Els fills d'aquests immigrants no regularitzats queden també exclosos dels sistemes públics de protecció social, sanitaris i educatius- encara que, generalment, opten per integrar els nens en el sistema educatiu, però sense poder certificar oficialment els estudis cursats.

Un cop finalitzada l'Ensenyança General Bàsica, els fills dels immigrants escolaritzats, que estroben en situació d'irregularitat, solen rebre un certificat d'estudis mancat de validesa legal, però que els permet iniciar l'ensenyança secundària. Les dificultats apareixen quan l'immigrant arriba a la majoria d'edat, ja que llavors per a continuar estudiant és necessari un permís especial de competència del Ministeri de l'Interior, i perquè se'ls concedisca és necessari justificar uns mitjans econòmics suficients per subsistir.

Aquest mateix noi, en cas de voler treballar, tampoc ho pot fer, perquè la seua situació es considera irregular.

La conseqüència de tot això és que persones que han nascut a Espanya o hi han arribat de molt petites, i que fins i tot han estudiat l'ensenyança bàsica i secundària en aquest país, quan arriben a la majoria d'edat no poden continuar estudiant i queden també excloses del mercat de treball. (1991: 49).

*** NIVELL D'INSTRUCCIÓ**

Segons l'estudi realitzat sobre els magribins al Montsià, els resultats de l'enquesta realitzada per CITE als treballadors estrangers, elaborats per Carlota Solé, assenyalen que el 28,6% dels magribins mai han estat escolaritzats, un 25% té estudis primaris sense acabar i un 46,4% té estudis primaris acabats. Cap magribí dels enquestats havia cursat estudis secundaris ni superiors.

Malgrat això, es pot manifestar que els magribins que han vingut més recentment, a partir del 1986, tenen un nivell d'estudis superior. Molts són estudiants i tenen estudis mitjans i universitaris. (Melich i Garriga; 92-93: 9).

*** CONEIXEMENT DE LES LLENGÜES**

Els immigrants magribins solen aprendre ràpidament al castellà i només uns pocs parlen el català. Per a aquest col·lectiu el francès constitueix la segona llengua després de l'àrab i, a més, alguns d'ells tenen coneixements d'anglès. (Alonso: 1990, 94).

Segons dades elaborades per Carlota Solé, el 66,7% dels marroquins parla el castellà, un 1,11% tan sols l'entén i el 18,5% també l'escriu. Quant al català, el 55% dels marroquins tan sols l'entenen, i un 40% a més el parla. Solament un 5% llegeix català. (Melich i Garriga; 92-93, 9).

*** SITUACIÓ SANITÀRIA**

En general, la població estrangera a Catalunya és una població sana, que no pateix malalties distintes a les que pateix la societat autòctona. Malgrat això, els informants han detectat casos de persones que patien malalties que havien importat dels seus països d'origen: tifus, tuberculosi, sarna i diferents virus. Aquestes malalties es van detectar durant els primers mesos d'estada a Catalunya.

La problemàtica sanitària que presenta aquesta població està associada a la manca de cobertura dels immigrants que es troben sense regularitzar. Els que estan legalitzats tenen la seua pròpia cartilla de la Seguretat Social, o bé una assegurança privada, i no presenten cap problema específic.

Els qui es troben aquí de forma il·legal, fins fa uns mesos solien acollir-se a les atencions de beneficència locals, que es tramitaven a través dels Serveis Socials. Aquesta atenció sanitària se'ls ha retirat, encara que en alguns municipis se segueix oferint aquest servei, fins i tot quan han de ser hospitalitzats. L'única sortida que els queda davant d'aquesta manca de cobertura sanitària, ja que no poden afrontar una assegurança priva-

da, és anar als serveis d'urgències dels hospitals quan han de ser atesos, sense fer-se càrrec de les despeses derivades de l'atenció o hospitalització. (Melich i Garriga; 92-93: 11).

*** RELIGIÓ**

1. FONAMENTS TEOLÒGICS I JURÍDICS DE L'ISLAM

1.1. PRESENTACIÓ DE L'ISLAM

1.1.1. L'ISLAM, LA RELIGIÓ D'ALLÀ

El terme Islam vol dir, «lliurament, abandonament d'un mateix a Al·là» El creient que practica aquest lliurament, aquest abandonament a Al·là, és un «musulmà».

El musulmà és aquell qui creu en la unitat d'Al·là, en la paraula divina de l'Alcorà -llibre revelat a Mahoma- i en la missió de Mahoma, el seu Profeta i Enviat.

Nascuda gairebé sis segles després del cristianisme -l'any 620- en ple desert aràbic, la religió musulmana es presenta no solament com un monoteisme absolut, sinó també com una religió antiga i alhora renovadora.

«L'Islam és religió i estat». Aquesta afirmació tardana, segons la qual en la religió musulmana el poder polític i el religiós són inseparables, és sovint suplantada per aquella altra que afirma que l'Islam és a la vegada religió i Comunitat temporal. El mot Comunitat tradueix defectuosament el terme àrab Umma -mare-. Aquesta es fa càrrec de les relacions personals de cada creient amb Al·là i, alhora, de les relacions dels creients entre ells, tant des d'un punt de vista moral com social i polític. (Manyer: 1992, 19, 33, 35).

1.1.2. LA XARA O LLEI MUSULMANA

«La xara és la via que el creient ha de seguir a fi de sotmetre's a la voluntat d'Al·là; una mena de "catecisme" dels manaments que el musulmà ha d'observar, que conformen tant la vida pública com la privada.

El fonament essencial de la xara és l'Alcorà. Tots els musulmans ho admeten unànimement: l'Alcorà és la Constitució del món; allà on el Llibre expressa clarament un precepte, l'obligació de complir-lo és absoluta» (Manyer: 1992: 47).

1.1.3 LES PRESCRIPCIONS RELIGIOSES DE LA XARA

* El culte

Segons Manyer, el culte imposa als musulmans cinc obligacions o pilastres de la religió: l'acte de fe, la pregària ritual, l'almoïna general, el ramadà (o dejuni anual) i el pelegrinatge a la Meca. (1990, 53).

* L'acte de fe

És el «credo» o síntesi dogmàtica essencial de l'Islam. Cinc vegades al dia els fidels el reciten en el transcurs de la pregària i durant la seua vida quotidiana. (1990, 53).

* La pregària ritual

L'alcorà només parla de tres pregàries; és a dir, la del matí, la de la tarda i la de la nit. Posteriorment, el nombre fou fixat en aquestes cinc:

- pregària de l'albada
- pregària del migdia
- pregària de mitja tarda
- pregària del capvespre
- pregària de la nit

Aquestes pregàries són obligatòries per al musulmà -i per a la musulmana-, que les han de recitar cada dia de la manera següent: individualment, en llengua àrab, sobre una catifa, descalços i orientats cap a la Meca i en estat de puresa ritual (les grans impureses són, sobretot, les d'origen sexual).

Cada divendres al migdia els homes han d'anar a la mesquita per a la pregària, presidida ordinàriament per l'imam, que és com un delegat de la Comunitat. L'imam de cada mesquita és elegit per la gent del barri.

La mesquita és el signe material exterior de la presència a l'Islam. Constitueix el cor geogràfic de la vella ciutat musulmana i n'és l'element més característic. És un edifici apaïsat, molt més ample que llarg, ja que en les oracions els fidels se situen els uns al costat dels altres. L'edifici és tancat per murs d'alçada variable, amb obertures a l'exterior o sense. La llum hi és assegurada per un pati interior a cel obert. El costat del pati que

està orientat cap a la Meca se'l reconeix fàcilment perquè hi ha una fornícula no gaire profunda al centre. Per protegir-se del sol o de les inclemències del temps, aquest mur es guarneix amb un pòrtic de columnes o pilastres. El pati és un lloc sagrat destinat a l'oració. Pot ésser recobert de riques catifes o de senzilles estores; sempre s'hi entra descalç en senyal de respecte. Abans que el creient faça la pregària ritual s'ha d'haver purificat mitjançant les ablucions a la font de la mesquita, situada a l'entrada del pati. Per tal que l'oració siga vàlida, el musulmà ha de rentar-se la cara, les mans i els braços fins al colze, els peus fins al turmell i, sobretot, els òrgans sexuals.

Totes les mesquites, fins les més modestes o les més desproveïdes, ofereixen una font al musulmà, frescor i descans contra la calda i el neguit del dia. A la mesquita, cada fidel recita pel seu compte la pregària ritual, girat vers el santuari de la Meca, l'únic Santuari de l'Islam i el centre simbòlic del seu culte.

Juntament amb el ramadà, la pregària musulmana és una de les pràctiques més característiques de l'Islam: en matèria de vitalitat i confereix, als ulls dels occidentals, un fort caràcter exòtic.

* L'almoïna general

El ramadà és el dejuni anual. Durant tot el mes lunar del ramadà, els musulmans tenen el deute de fer dejuni, és a dir, de no menjar, ni beure, ni fumar, ni mantenir relacions sexuals, des de trenc de l'alba fins a sol post. A partir d'aquest moment, el dejuni fineix i tot allò vedat ja torna a ser permès. El mes lunar -de 29 o 30 dies- recorre en 33 anys totes les estacions: quan el ramadà cau a l'estiu, dejunar és fa particularment llarg i feixuc.

El sentit d'aquest dejuni és, en certa manera, semblant al de l'almoïna: desprendiment dels béns d'aquest món per mitjà de la privació. El mes del ramadà va ser escollit perquè a la vint-i-setena nit tingué lloc la Revelació de l'Alcorà.»

* El pelegrinatge a la Meca

Tot musulmà en bon estat de salut i amb mitjans econòmics té el deure de fer, una vegada a la vida, el pelegrinatge a la Ciutat Santa de l'Islam.

Tan bon punt arribat a la Meca, el pelegrí es revesteix amb un vestit blanc que li confereix un estat de sacralitat i l'obliga a l'abstinència ritual. (Manyer: 1992, 53-58).

1.2.3.8. MINORIES ÈTNIQUES I RACISME

El terme «ètnia» s'ha definit de diverses formes. Els especialistes li donen diferents conceptes, des de «grup organitzat d'individus de la mateixa cultura» a «valors socials, costums, festes i llengua pròpia que tendeixen a desaparèixer a causa de la internacionalització de la cultura». «Ètnia» es podria definir com els caràcters i manifestacions propis d'un poble, per oposició als caràcters dels individus.

S'entén per «minoria» el conjunt d'individus d'una societat determinada, discriminats per distingir-se d'alguna manera dels que formen el grup social predominant.

Les minories són grups instal·lats en un territori determinat, que es diferencien tradicionalment del conjunt d'estats, o que han sigut incorporats per raons de raça, llengua o religió. A aquests grups s'ha d'afegir el dels treballadors immigrants, als quals a partir de la dècada dels 70 se'ls va començar a anomenar en el món occidental «minories ètniques», i que sofreixen amb freqüència discriminacions.

El racisme és una doctrina que atribueix a una raça la superioritat sobre l'altra. És una justificació de la dominació d'uns pobles sobre altres. La Declaració Universal dels Drets de l'Home, en l'article 1r diu: «Tots els sers humans naixen lliures i iguals en dignitat i drets...» Segons la UNESCO, «Tots els sers humans pertanyen a la mateixa espècie i tenen el mateix origen. (Alonso: 1990, 90-91).

El racisme actualment es relaciona a Europa amb el fet immigratori. No contra «l'estrany» o «estranger» en general, sinó contra l'econòmic immigrant estranger, aquell que fuig del seu país per causes econòmiques, la falta de treball o d'oportunitats o condicions laborals adequades o l'exiliat per problemes polítics. El racisme no correspon a la sorpresa que pot causar aquell o allò desconegut, sinó l'actitud classificatòria, separadora i excloent d'uns grups respecte als

altres per raons científiques o culturals.

L'actitud dels autòctons és defensiva, de no acceptació; els drets humans no hi tenen l'aplicació ni el respecte deguts, ni s'atenen quant a les necessitats sanitàries, d'escolarització, d'habitatge, d'assistència social, de treball... La nostra societat es tanca, i la Llei d'Estrangeria li val de protecció.

Momodu Cham, de l'Associació de Treballadors Africans de Mataró, observa, que als «catalans els preocupa el fet de si són o no són racistes, els interessa que consti que no en són, els cal per a la seva tranquil·litat de consciència...»

Cham segueix constatant que sempre, en tots els moments de la història i arreu del món, hi ha hagut racismes, guerres i opressions, però que també hi ha hagut persones, grups i moviments que no eren racistes, sinó solidaris. I aquest és un fet d'esperança i que compromet a actuar, a lluitar conjuntament per canviar aquesta situació d'injustícia.

L'actitud dels serveis ha de ser positiva i ha de desenvolupar un paper important en aquesta tasca: es tracta d'afavorir que els serveis siguin iguals per a tothom, d'entrada, superant qualsevol tipus de discriminació o ignorància. (Soler; 1990: 33, 35, 36, 40).

Finalment caldria citar les principals organitzacions no governamentals, existents a Barcelona, que presten serveis als immigrants i refugiats; algunes d'elles són: Càritas, Comissió Diocesana de Migració, Bayt al-Taqafa (Casa de Cultura), Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers, Centre d'Acol·liment d'Africans, Creu Roja; Departament de Refugiats, Associació Catalana de Solidaritat i Ajuda als Refugiats, Associació per a la Promoció i Inserció Professional (APIP). (Diversos autors; 1992: 257-263).

2. METODOLOGIA

Per realitzar aquest estudi es van seguir una sèrie de procediments metodològics.

El punt de partida d'aquest estudi cal situar-lo en una entrevista amb la treballadora social d'Ulldecona per tal de presentar-li la idea de realitzar un estudi sobre els immigrants magribins

al municipi d'Ulldecona i demanar-li la seua col·laboració com a assessora de la monografia.

Un cop realitzada l'entrevista es va pensar a dur a terme un estudi sobre els aspectes socio-familiars i laborals del col·lectiu magribí empadronat al municipi i en la determinació dels objectius que es volien aconseguir.

L'Ajuntament d'Ulldecona va facilitar les dades del Padró Municipal quant als magribins. A partir d'aquí es van definir les variables i indicadors i es va dissenyar el qüestionari per tal d'obtenir la informació necessària prefixada en els objectius.

A partir de les diferents fonts bibliogràfiques i documentals obtingudes en diferents centres i serveis, es va començar a llegir i recollir informació sobre el tema objecte d'estudi per tal de poder dissenyar, posteriorment, el «marc teòric» de la monografia.

Amb la finalitat de mostrar el que seria l'estudi es va realitzar un primer projecte i, un cop aprovat per l'escola, es va realitzar la prova pilot a 5 immigrants magribins, no empadronats al municipi, per tal de detectar la validesa del qüestionari.

Pel fet d'existir magribins que no entenien massa bé el castellà es va haver de buscar un traductor de confiança que conegués ben bé els dos idiomes i que donés un primer avís al col·lectiu del qüestionari que se'ls aniria a passar en els pròxims dies.

Els qüestionaris han estat passats tots per la mateixa persona, ja que l'avantatge d'aquest fet era l'observació directa i el coneixement cara a cara de l'enquestat amb l'enquestador.

Segons dades obtingudes pel Padró Municipal hi ha 72 magribins empadronats a la vila d'Ulldecona, però a causa del fet que aquest col·lectiu canvia molt sovint de residència només se'n van poder localitzar 41, els quals són els que, finalment, formaran la unitat d'observació d'aquest estudi.

Un cop contestats tots els qüestionaris, es va realitzar la tabulació i codificació de les dades. (Cada qüestionari es va identificar amb un número per tal de poder interrelacionar les variables més importants de l'estudi. (TAMAYO: 1991, 103-104).

Finalment es va procedir a l'exposició dels resultats, l'anàlisi (interrelació de variables, el perfil de l'immigrant magribí a Ulldecona) les conclusions i les propostes d'actuació.

2.1. OBJECTIUS

Els principals objectius que es pretenen aconseguir a través d'aquesta investigació són:

- Conèixer les condicions socio-familiars i laborals que envolten el col·lectiu magribí, major d'edat, empadronat al municipi d'Ulldecona.

L'esmentat objectiu general es pot dividir en cinc sub-apartats, els quals fan referència i queden inclosos dins l'objectiu principal o general:

- * El primer es refereix a l'habitabilitat que presenta el col·lectiu magribí. En aquest objectiu s'intentarà conèixer específicament: l'amuntegament, les condicions físiques i l'equipament.

- * En segon lloc, el que s'intenta conèixer són les condicions de treball i la situació laboral que presenta actualment aquest grup social.

- * El tercer objectiu es refereix al tipus de relacions que mantenen els immigrants amb la família resident al Magrib.

- * El quart objectiu intenta esbrinar la relació que tenen els magribins amb persones veïnes d'Ulldecona.

- * Finalment també s'intentarà analitzar el nivell d'estudis i el coneixement de les llengües del col·lectiu.

Així, doncs, a partir d'aquests cinc supòsits es van concretar i especificar els següents objectius específics:

- Saber quines són les condicions d'habitatge del col·lectiu magribí.

- Conèixer la situació laboral i les condicions de treball dels immigrants magribins.

- Esbrinar el grau i tipus de relació que mantenen els magribins amb els familiars residents al Magrib.

- Esbrinar el grau i tipus de relació que mantenen els magribins amb persones residents al municipi d'Ulldecona.

- Analitzar el nivell d'estudis del col·lectiu magribí.

2.2. JUSTIFICACIÓ METODOLÒGICA

En aquest estudi, específicament descriptiu, les principals tècniques de recollida de dades que més s'adeqüen i conformen amb els objectius determinats són: l'observació directa, l'observació documental i el qüestionari.

* **L'observació directa** és una de les tècniques més perfectes i pures que existeixen en la investigació social, ja que permet observar els fenòmens socials en el mateix moment en què es produeixen. En el present estudi la utilització d'aquesta tècnica va permetre recollir molta informació, ja que, per exemple, només visitant les vivendes dels magribins es podia fer una idea de les condicions d'habitatge del col·lectiu (amuntegament, equipament...). La importància d'aquest procediment de recollida de dades ve donada per la facilitat que té l'investigador a l'hora de percebre directament els esdeveniments que passen al seu voltant i també perquè els fenòmens es produeixen espontàniament i no són provocats artificialment pels individus estudiats.

* **L'observació documental**, segons R. Sierra, és aquell tipus d'observació que es realitza sobre els esdeveniments socials i les idees humanes, que vénen registrats en qualsevol tipus de document, llibre, arxiu, etc. i que es poden utilitzar per estudiar fets que es produeixen indirectament en la vida social (1989; 283).

Aquest tipus d'observació s'ha utilitzat amb la finalitat de recollir informació bibliogràfica i documental sobre matèries referents a l'objecte d'estudi del present treball monogràfic. S'ha buscat informació sobre la immigració magribí a la premsa diària o periòdica, revistes, llibres, enciclopèdies, arxius...

* **El qüestionari** consisteix a obtenir una sèrie de dades d'interès sociològic mitjançant la interrogació dels membres que conformen la societat.

En aquest estudi el qüestionari (vegeu Annex I) està específicament relacionat amb els objectius de la investigació, ja que aquests s'han traduït en preguntes concretes sobre la realitat dels indicis estudiats.

En la present monografia s'ha utilitzat el **qüestionari indirecte**, és a dir, l'investigador visita la casa del subjecte a enquestar i és ell mateix qui formula la pregunta i apunta la resposta. La justificació del perquè d'aquesta tècnica és el fet que alguns magribins no entenen la llengua espanyola i, com a conseqüència d'això, no haurien pogut contestar les preguntes del qüestionari, si aquest hagués segut enviat per correu o l'agués deixat el mateix investigador a la casa de l'enquestat. Per aquest motiu, amb l'ajut d'un marroquí que feia de traductor, es va passar el qüestionari casa per casa, i així el mateix investigador podia també aprofitar per observar directament tot el que hi havia o passava al seu voltant.

La tècnica de l'entrevista, per motius de lentitud, no s'utilitzarà en aquest treball, ja que comportaria perdre molt de temps, a causa de la poca comprensió que tenen alguns magribins de l'espanyol o el català.

2.3. TÈCNIQUES D'INVESTIGACIÓ I FONTS DOCUMENTALS UTILITZADES

2.3.1. DOCUMENTALS

La documentació bibliogràfica s'ha utilitzat amb la finalitat d'aconseguir una bona informació sobre l'objecte d'estudi d'aquesta monografia. És estrictament necessari recórrer a qualsevol font documental per tal d'esbrinar els fenòmens socials passats i estudiar-los al llarg de la història fins a arribar a l'actualitat.

Els documents que fan referència al tema central de l'estudi, els immigrants magribins, han estat localitzats als llocs següents:

* La Biblioteca de l'Escola Universitària de Treball Social "Sant Fructuós" de Tarragona.

* La Biblioteca de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona.

* La Biblioteca de l'ICESB de Barcelona.

* La Biblioteca de l'Escola de Treball Social de la Generalitat, de Barcelona.

* La Biblioteca Pública d'Ulldecona.

En aquestes cinc biblioteques s'ha aconseguit la informació específica i necessària per tal de poder realitzar aquesta monografia. A més a més

de consultar tota mena de llibres, s'han revisat diaris, revistes de treball social i documentació social, arxius, fulls informatius, tríptics, etc.

* L'Hemeroteca de la Caixa Tarragona.

En aquest servei es van revisar, principalment, articles de revistes, encara que també es va sol·licitar l'anuari d'alguns diaris per tal de trobar informació sobre el tema en qüestió.

* El PIC (Punt d'Informació Cultural).

Aquest servei va facilitar una llista de bibliografia referent a les migracions.

* L'Ajuntament d'Ulldecona.

Corporació d'on s'ha tret la relació d'habitants, immigrants magribins, empadronats al municipi d'Ulldecona.

2.3.2. OBSERVACIÓ

En aquesta investigació l'observació s'ha dut a terme, principalment, en el moment de passar els qüestionaris als 41 magribins localitzats. Durant l'estada a les seues vivendes s'ha realitzat una observació a nivell global on, a més a més, s'ha pogut comprovar directament la validesa i fiabilitat de les respostes a les preguntes formulades.

2.3.3. QÜESTIONARI

El qüestionari és una de les principals tècniques utilitzades en la realització d'aquest estudi.

Tal i com ja s'ha comentat en el punt de justificació metodològica, el motiu pel qual, s'ha escollit aquesta tècnica ha estat perquè és la que millor s'adapta a aquest tipus d'estudi descriptiu, ja que, per una altra part, la tècnica de l'entrevista presenta alguns inconvenients a l'hora de realitzar-la, en aquest cas, al col·lectiu magribí. La llarga durada, la possibilitat deixar-se alguna pregunta que tenies pautada, la posterior i llarga traducció de l'interpret a l'entrevistador/entrevistat, algun detall important que podria deixar de traduir l'interpret i d'altres qüestions importants, són alguns dels inconvenients que pot tenir aquest tipus de tècnica en la present investigació.

Les 34 preguntes realitzades en el qüestionari del present estudi (vegeu Annex I) poden ser

de sis tipus i, segons R. Sierra, es defineixen així:

* **Tancades:** són les que només donen opció a dues respostes, l'afirmativa o la negativa, generalment sí i no, encara que també podria encabir-s'hi el no sap/no contesta. Un exemple d'aquest tipus de pregunta seria la núm. 8 del qüestionari.

* **Obertes:** només contenen la pregunta, sense establir prèviament cap tipus de resposta. L'enquestat pot respondre lliurement el que ell vulga. Un exemple d'aquest tipus de pregunta seria la núm. 32 del qüestionari.

* **Categoritzades:** també anomenades preguntes "cafeteria", presenten com a respostes una sèrie de categories, entre les quals l'enquestat ha d'escollir. Un exemple de pregunta categoritzada és la núm. 19 del qüestionari.

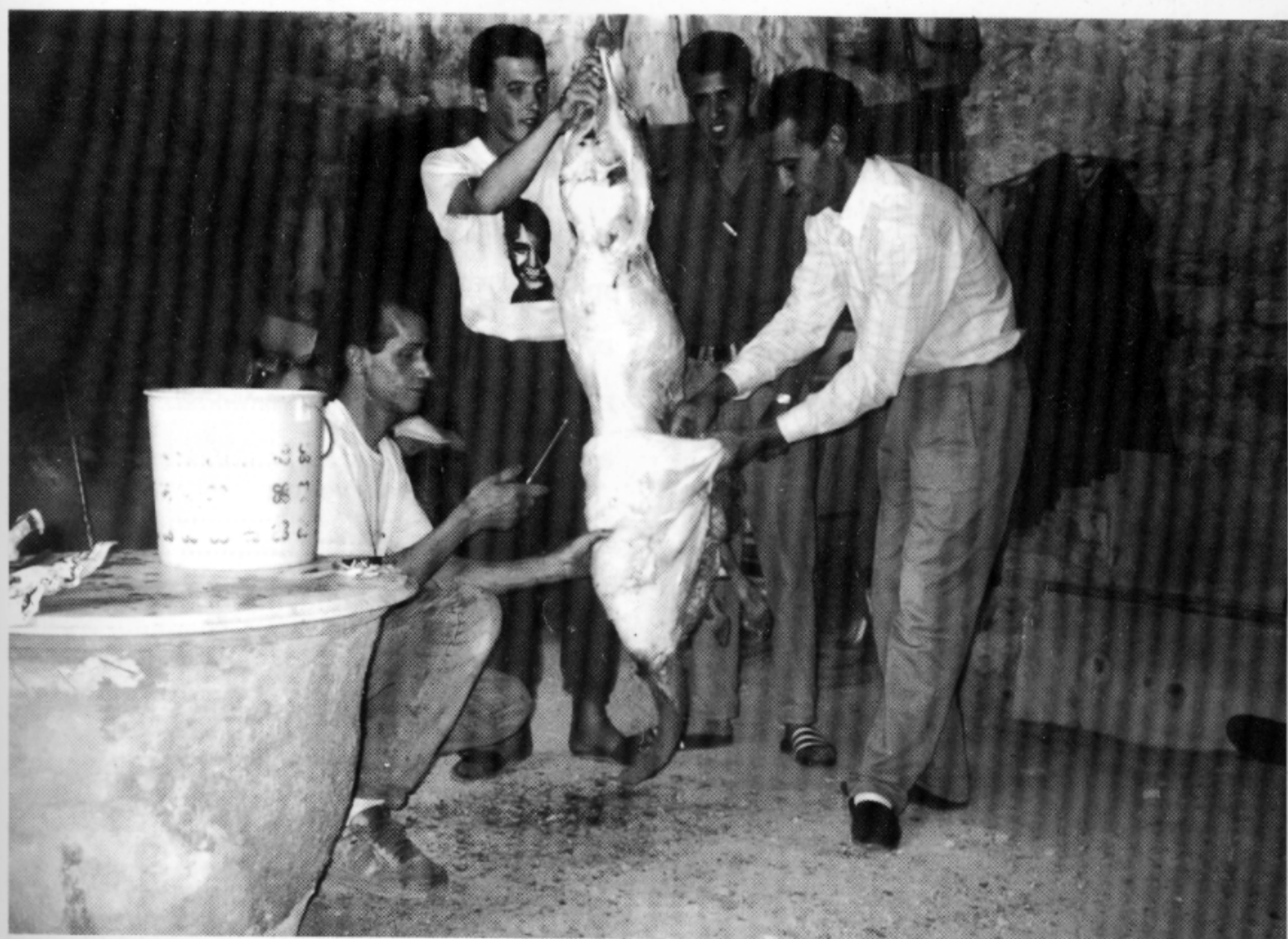
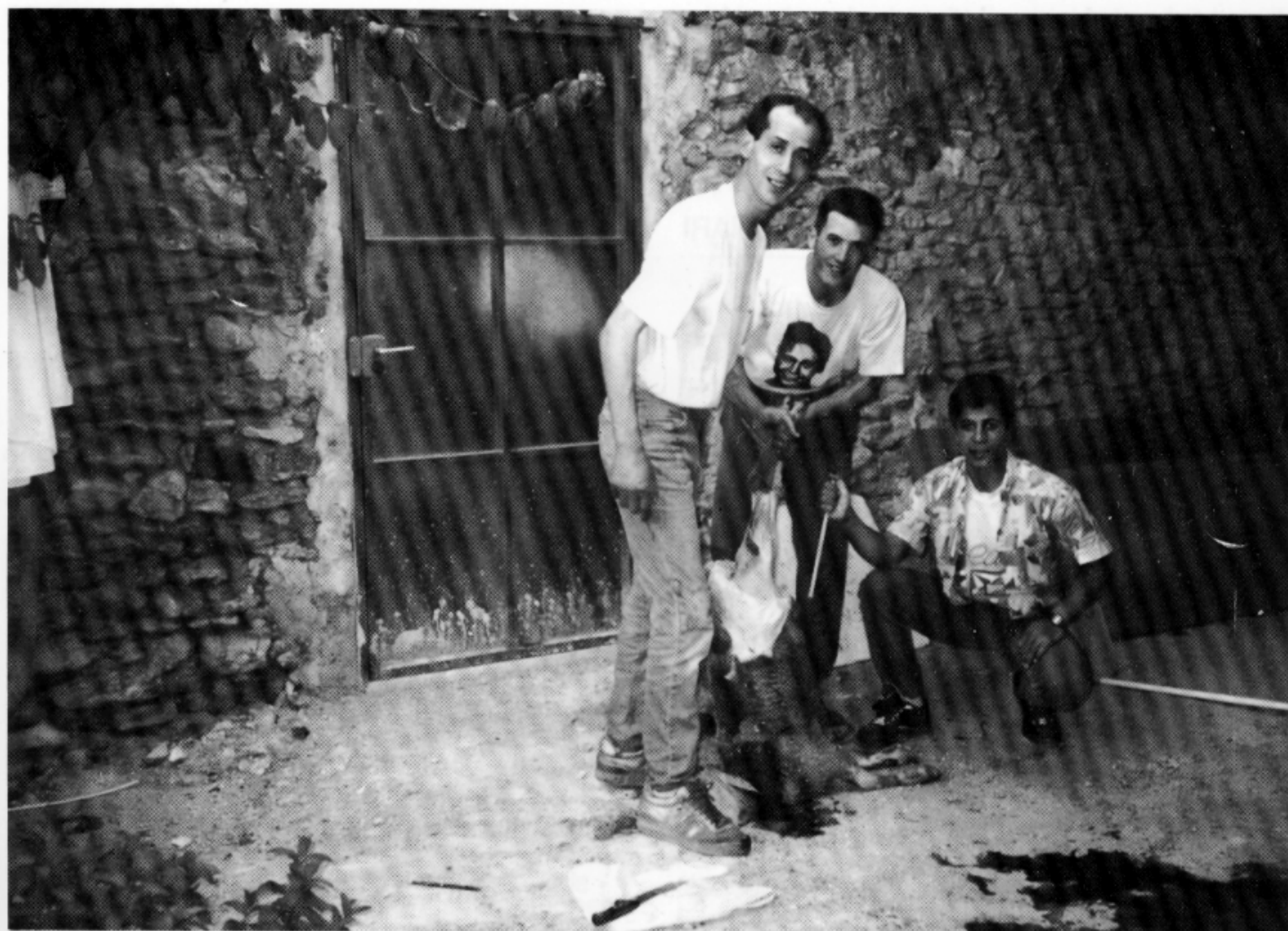
* **Filtre:** són les que es realitzen prèviament a una altra pregunta, amb la finalitat d'eliminar als individus que no es veuen afectats per aquesta. Un exemple d'aquest tipus de pregunta correspon a la núm. 22 del qüestionari.

* **Moll:** són preguntes que aborden temes difícils o delicats, formulades de tal forma que redueixen brusquedat. Un exemple d'aquest tipus de pregunta correspon a la núm. 30 del qüestionari.

* **Bateria:** són un conjunt de preguntes sobre la mateixa qüestió, que es complementen i completen unes a les altres. Alguns exemples de preguntes bateria serien les núm. 13, 14, 15 i d'altres que segueixen i que també fan referència al treball. (1989; 307-309-310).

La finalitat del qüestionari és obtenir de forma sistemàtica i ordenada informació sobre la població investigada. A través d'aquesta tècnica es pot arribar a esbrinar el que les persones enquestades són, realitzen, opinen, pensen, esperen, volen o menyspreen, aproven o desaproven, o els motius dels seus actes, opinions i actituds.

Un cop realitzat el qüestionari, abans de passar-lo a les quaranta-una persones que formen la unitat d'observació d'aquesta investigació, s'ha de realitzar una «prova pilot» a una població similar a l'estudiada, per tal de detectar possibles errors o faltes en el qüestionari.



3. EXPOSICIÓ I ANÀLISI DELS RESULTATS

3.1. EXPOSICIÓ DELS RESULTATS

3.1.1 BUIDAT DE DADES DEL QÜESTIONARI

1. Nacionalitat

- Marroquina 35 persones
- Algeriana 5 persones
- Tunisiana 1 persona

2. Sexe

- home 41 persones
- dona 0 persones

3. Edat

- de 18 a 23 anys 7 persones
- de 24 a 29 anys 15 persones
- de 30 a 35 anys 9 persones
- de 36 a 41 anys 7 persones
- de 42 a 47 anys 1 persona
- de 48 a 53 anys 2 persones

* S'ha cregut necessari fer intervals d'edats de les persones enquestades per tal de facilitar el tractament de les dades.

4. Estat civil

- solter 22 persones
- casat 17 persones
- separat 0 persones
- vidu 0 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins (ajuntat) 2 persones

5. Permís de residència

- sí que el tenen 32 persones
- no el tenen 9 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins 0 persones

6. Any en què va arribar a Ulldecona

- 1988 1 persona
- 1989 1 persona
- 1990 19 persones
- 1991 16 persones
- 1992 4 persones
- ns/nc 0 persones

7. Any en què es va empadronar a Ulldecona

- 1990 3 persones
- 1991 30 persones
- 1992 7 persones
- 1993 1 persona
- ns/nc 0 persones

8. Cartilla de la Seguretat Social

- sí que en tenen 32 persones
- no en tenen 9 persones
- ns/nc 0 persones

9. Amb qui viu?

- sol 8 persones
- amb familiars 13 persones
- amb altres immigrants 18 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins (amb la seua xicota) .. 2 persones

10. Lloguer de la vivenda

* sí que paguen lloguer 34 persones

a) Cost del lloguer (total/mensual)

- de 10.000 a 13.999 ptes 5 persones
- de 14.000 a 17.999 ptes 16 persones
- de 18.000 a 21.999 ptes 10 persones
- de 22.000 a 25.999 ptes 2 persones
- de 26.000 a 29.999 ptes 0 persones
- de 30.000 a 33.999 ptes 1 persona

- b) Cost del lloguer per persona
- de 3.000 a 8.999 ptes 18 persones
 - de 9.000 a 14.999 ptes 16 persones
 - de 15.000 a 20.999 ptes 9 persones
 - de 21.000 a 26.999 ptes 0 persones
 - de 27.000 a 32.999 ptes 1 persona

- c) Tipus d'allotjament
- pensió 0 persones
 - casa..... 20 persones
 - pis 17 persones
 - casa de camp 4 persones
 - ns/nc 0 persones
 - altres, quins 0 persones
 - * no paguen lloguer 7 persones

- d) Qui li facilita la vivenda
- l'empresari per al que treballa 2 persones
 - una institució pública o privada ... 0 persones
 - algun company 1 persona
 - ns/nc 0 persones
 - altres (el seu germà) 2 persones

11. Condicions generals de la vivenda

- a) nombre de persones que viuen a l'habitatge
- una 8 respostes
 - dues 9 respostes
 - tres 17 respostes
 - quatre 5 respostes
 - set 2 respostes
 - ns/nc 0 respostes

- b) Metres quadrats aproximats de l'habitatge
- de 20 a 59 metres quadrats 4 persones
 - de 60 a 89 metres quadrats 28 persones
 - de 90 a 119 metres quadrats 7 persones
 - de 120 a 159 metres quadrats 2 persones

- c) Nombre de dormitoris existents a la vivenda
- un dormitori 4 persones
 - dos dormitoris 18 persones
 - tres dormitoris 14 persones
 - quatre dormitoris 5 persones

- d) Nombre d'habitacions existents a la vivenda (en aquest apartat no s'inclouen els dormitoris).
- dues habitacions 10 persones
 - tres habitacions 2 persones
 - quatre habitacions 3 persones
 - cinc habitacions 13 persones
 - sis habitacions 6 persones
 - set habitacions 1 persona
 - vuit habitacions 5 persones
 - nou habitacions 1 persona

- e) Aspectes fonamentals de la vivenda
- | | SI | NO |
|---|----|----|
| - un sistema d'electricitat | 41 | 0 |
| - finestres per a que traspasse llum natural | 35 | 6 |
| - una bona construcció que evite el traspàs de la humitat | 24 | 17 |
| - una bona construcció que evite la formació d'esquerdes | 18 | 23 |
| - uns paviments adequats | 26 | 15 |
| - una bona superfície i espai | 33 | 8 |
| - una instal.lació d'aigua corrent | 41 | 0 |
| - un sistema d'evacuació d'aigües residuals | 41 | 0 |

12. Equipament
- bon equipament..... 4 persones
 - equipament bàsic 13 persones
 - mal equipament 24 persones

13. Situació laboral

- treballa ocasionalment 4 persones
- treballa habitualment 31 persones
- està buscant treball 3 persones
- no treballa 0 persones
- està a l'atur i cobra subsidi 2 persones
- està a l'atur i no cobra subsidi 1 persona
- ns/nc 0 persones
- altres, quins (està de baixa i no cobra) ... 1 persona

14. Ocupació del temps laboral.

a) Temps que fa que treballa

- fins fa un any 1 persona
- des d'un any fins a dos anys 18 persones
- des de dos anys fins a tres anys . 11 persones
- des de tres fins a quatre anys 3 persones
- des de quatre fins a cinc anys 1 persona

b) Hores que realitza cada dia

- 8 hores 12 persones
- 8,30 hores 1 persona
- 9 hores 10 persones
- 9,30 hores 1 persona
- 10 hores 10 persones

c) Dies que treballa a la setmana

- 5 dies 20 persones
- 5,30 dies 6 persones
- 6 dies 4 persones
- 7 dies 4 persones
- ns/nc 0 persones

d) Temps que tarda a arribar al lloc de treball

- des d'1 a 5 minuts 8 persones
- de 6 a 10 minuts 11 persones
- des d'11 a 15 minuts 7 persones
- des de 16 a 20 minuts 2 persones

- des de 21 a 25 minuts 5 persones
- 1 hora 1 persona
- ns/nc 0 persones

15. Utilització d'algun vehicle per desplaçar-se al lloc de treball.

- * sí, utilitza vehicle 27 persones
- utilitza cotxe 17 persones
- utilitza moto 6 persones
- utilitza bicicleta 4 persones
- * No utilitza vehicle 7 persones

16. Per a qui treballa?

- per compte propi 0 persones
- per compte aliè 34 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins 0 persones

17. Tipus de contracte laboral

- * sí que té contracte laboral 26 persones
- té contracte fix 0 persones
- té contracte temporal 24 persones
- té contracte eventual 2 persones
- * no té contracte laboral 8 persones
- no en té perquè el seu patró no vol 1 per.
- no en té perquè no disposa papers 6 per.
- no en té perquè no hi ha molt de treball 1 per.

18. Tipus de treball realitzat

a) Treball que realitzava al Magrib

- * sí que treballava al Magrib 29 persones
- comerciant 11 persones
- paleta 3 persones
- agricultor 3 persones
- mariner 2 persones
- soldador 2 persones

- xofer 2 persones
- cambrer 2 persones
- ferrer 1 persona
- muntador de mobles 1 persona
- electricista 1 persona
- auxiliar administratiu 1 persona
- *No treballava al Magrib 12 persones

b) Treball que realitza a Ulldecona

- * sí que treballa a Ulldecona 34 persones
- fàbrica de mobles 10 persones
- pedrera 5 persones
- agricultura 4 persones
- granja 5 persones
- marbre 3 persones
- hivernacle de plantes 2 persones
- paleta 2 persones
- mecànic 2 persones
- soldador 1 persona

19. Ingressos mensuals nets

- menys de 25.001 ptes 0 persones
- de 25.0001 a 40.000 ptes 1 persona
- de 40.001 a 55.000 ptes 0 persones
- de 55.001 a 70.000 ptes 3 persones
- de 70.000 a 85.000 ptes 13 persones
- de 85.000 a 100.000 ptes 4 persones
- més de 100.000 ptes 0 persones
- ns/nc 0 persones

20. Opinió sobre els ingressos mensuals dels magribins en comparació amb els treballadors espanyols

- els espanyols tenen un salari superior .. 25 p.
- els espanyols tenen un salari igual 15 p.
- els espanyols tenen un salari inferior 0 p.
- ns/nc 1 p.
- altres, quins 0 p.

21. Tramesa de diners a la família resident al Magrib

- envien diners, regularment 23 persones
- envien diners, a vegades 12 persones
- mai envien diners 0 persones
- mai envien diners, perquè no tenen família 0 persones
- no envien diners perquè no reben cap salari 4 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins 0 persones

a) Quantitat de diners que envia a la família resident al Magrib

- menys de la meitat de sou 23 persones
- la meitat del sou 12 persones
- més de la meitat del sou 0 persones
- ns/nc 0 persones
- altres 0 persones

22. Viatges realitzats al Magrib (des de la seua arribada al municipi d'Ulldecona)

- sí, he viatjat al meu país 30 persones
- no he viatjat al meu país 11 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins 0 persones

a) Freqüència amb que ha visitat el seu país

- cada 3 mesos 1 persona
- cada 6 mesos 3 persones
- un cop a l'any 22 persones
- menys d'un cop a l'any 3 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins (3 cops a l'any) 1 persona

b) Nombre de dies que s'ha quedat al Magrib amb motiu de la visita

- 7 dies 1 persona
- 15 dies 6 persones

- 20 dies 3 persones
- 25 dies 2 persones
- 1 mes 15 persones
- 1 mes i mig 1 persona
- 2 mesos 2 persones

23. Contacte que manté amb els seus familiars

- mitjançant cartes 3 persones
- mitjançant el telèfon 8 persones
- mitjançant cartes i telèfon 28 persones
- no tinc família 1 persona
- ns/nc 0 persones
- altres, (una cinta de ràdiocasset gravada) 1 p.

24. Intenció de tornar a viure definitivament al seu país

- * sí, té intenció de tornar a viure al Magrib .. 29 p.
- sí, perquè allà està la meua família 9 p.
- sí, perquè allà està la meua religió, família i amics 7 persones
- sí, perquè és la meua terra, el meu lloc .. 5 p.
- sí, perquè espero que algun dia se solucione la misèria que hi ha al meu país. 3 persones
- sí, perquè aquí hi ha molt de racisme 2 p.
- sí, perquè no m'agrada Espanya... 1 persona
- sí, perquè aquí estic molt malament 1 per.
- sí, perquè allí tinc una casa i terres 1 per.
- * no té intenció de tornar a viure al Magrib.. 10 p.
- no, perquè aquí estic bé 4 persones
- no, perquè no m'agrada la política que se segueix al meu país 2 persones
- no, perquè allà hi ha poc treball ... 2 persones
- no, perquè vull portar la meua família aquí.. 1 p.
- no, perquè em casaré aquí i, a més a més, estic millor 1 persona
- ns/nc 2 persones
- altres 0 persones

25. Intenció de portar els familiars al poble

- * té intenció de portar els familiars a Ulldecona 26 persones
- sí, perquè vull estar amb la meua família..17 p.
- sí, els vull portar de vacances 4 persones
- sí, perquè aquí es viu millor 2 persones
- sí, perquè aquí hi ha molt de treball 3 per.
- * No té intenció de portar els familiars a Ulldecona 13 persones
- no, perquè hi ha molt racisme 3 persones
- no, perquè no volen venir a viure aquí ... 2 per.
- no, perquè la meua família està separada . 3 p.
- no, perquè no deixen entrar les dones ... 1 p.
- no, perquè els costums són diferents 1 p.
- no, perquè tenen el seu negoci allà 1 p.
- no, perquè és difícil arreglar els papers .. 1 p.
- no, perquè aquí la vida és més cara 1 p.
- ns/nc 1 persona
- altres (segons les condicions de treball) ... 1 p.

26. Intenció de quedar-se a viure al poble

- * té intenció de quedar-se a viure a Ulldecona 34 persones
- sí, perquè ara tinc treball aquí ... 21 persones
- sí, perquè m'agrada el poble 6 persones
- sí, perquè tinc amics 3 persones
- sí, perquè penso buscar treball aquí .. 2 per.
- sí, perquè tinc la meua família aquí 1 per.
- sí, perquè em casaré aquí 1 persona
- * no té intenció de quedar-se a viure a Ulldecona 4 persones
- no, perquè hi ha molta gent i és un poble petit 1 persona
- no, perquè és molt avorrit viure aquí 1 per.
- no, perquè no hi ha treball 1 persona
- no, perquè és molt difícil la vida aquí 1 per.
- ns/nc 2 persones

- altres (depèn d'on tinga el treball la meua parella)..... 1 persona

27. Familiars que ha portat a Uldecona

* Ha portat familiars a Uldecona.. 17 persones

- els fills 6 persones
- els germans 6 persones
- els cosins 2 persones
- el pare, la mare i germà, per vacances ... 1 per.
- els germans, per vacances 2 persones

* No ha portat familiars a Uldecona 23 per.

- ns/nc 1 persona
- altres, quins 0 persones

28. Aconsella als seus coneguts venir al poble?

* sí, ho pensa aconsellar 6 persones

- sí, perquè m'agradaria viure amb amics .. 2 p.
- sí, perquè aquí hi ha gent bona 1 persona
- sí, perquè vull que guanyen diners 1 per.
- sí, perquè aquí hi ha treball 1 persona
- sí, per passar vacances 1 persona

* no ho pensa aconsellar 33 persones

- no, perquè ja hi ha molts immigrants ... 10 per.
- no, perquè el poble és menut i no hi ha cases ni treball 7 persones
- no, perquè no hi ha treball 5 persones
- no, perquè no vull problemes, aquí s'està tranquil 4 persones
- no, perquè Espanya està malament 3 per.
- no, perquè és difícil entrar a Espanya..... 2 per.
- no, perquè no tinc coneguts 1 persona
- no, perquè hi ha molt de racisme .. 1 persona
- ns/nc 2 persones
- altres, quins 0 persones

29. Contactes que té amb persones durant el temps lliure

- sempre es troba amb persones de la seua mateixa nacionalitat 22 persones

- de vegades es troba amb persones de la seua mateixa nacionalitat 17 persones

- mai es troba amb persones de la seua mateixa nacionalitat 2 persones

- sempre es troba amb altres magribins .. 3 per.

- de vegades es troba amb altres magribins 12 p.

- mai es troba amb altres magribins 26 per.

- sempre es troba amb espanyols 12 per.

- de vegades es troba amb espanyols . 18 per.

- mai es troba amb espanyols 11 per.

- ns/nc 0 persones

- altres 0 persones

30. Assistència a la mesquita

-sempre acudeix a la mesquita 15 persones

- de vegades acudeix 0 persones

- mai acudeix a la mesquita 26 persones

- ns/nc 0 persones

- altres 0 persones

31. Activitats que realitza durant el temps lliure

- sí, realitza activitats 39 persones

- escoltar música i netejar 9 persones

- netejar i rentar 7 persones

- gimnàstica 6 persones

- llimpiar i sortir 5 persones

- resar 3 persones

- mirar la televisió 3 persones

- tocar la guitarra i llegir 2 persones

- estudiar 1 persona

- llegir i escoltar música 1 persona

- escoltar l'Alcorà i llimpiar 1 persona

- no realitza activitats 2 persones

- ns/nc 0 persones

32. Estudis finalitzats

- sóc analfabet 1 persona
- no tinc estudis 1 persona
- pràctiques 1 persona
- 2n cicle primer 4 persones
- 3r cicle primer 0 persones
- 4t cicle primer 3 persones
- 5è cicle primer 10 persones
- 1r cicle segon 2 persones
- 2n cicle segon 2 persones
- 3r cicle segon 1 persona
- 4t cicle segon 3 persones
- Brevet 4 persones
- cinquè 0 persones
- sisè 1 persona
- setè 1 persona
- Batxillerat (BAC) 5 persones
- Carrera universitària 2 persones
- estudio actualment 0 persones
- ns/nc 0 persones
- altres, quins 0 persones

33. Coneixements dels idiomes

- parla, entén, llegeix i escriu àrab 38 per.
- parla, entén i llegeix àrab 1 persona
- parlen i entenen àrab 2 persones
- parla, entén, llegeix i escriu francès 27 per.
- entén, llegeix i escriu francès 1 persona
- entén francès 2 persones
- no parla, entén, llegeix o escriu francès .. 11 p.
- parla, entén, llegeix i escriu espanyol. 24 per.
- parla, entén i llegeix espanyol 4 persones
- parla i entén espanyol 11 persones
- entén, llegeix i escriu espanyol 1 persona

- no parla, entén, llegeix o escriu espanyol... 1 p.
- parla, entén, llegeix i escriu català 2 per.
- parla, entén i llegeix català 6 persones
- parla i entén català 3 persones
- entén català 14 persones
- no parla, entén, llegeix o escriu català ..16 per.
- altres: anglès 2 persones
- parla, entén, llegeix i escriu anglès 2 per.
- entén anglès 1 persona
- no parla, entén, llegeix o escriu anglès .. 38 per.

34. Problemes que més li afecten

- no estar legalitzat 9 persones
- no tenir treball 7 persones
- treballar sense contracte laboral.. 6 persones
- cobrar un sou insuficient per tal de cobrir les principals necessitats 35 persones
- realitzar el mateix treball que els espanyols cobrant un sou més baix 23 persones
- no tenir una vivenda en bones condicions 25 persones
- no entendre l'espanyol 5 persones
- el racisme i la discriminació 33 persones

NOTA: en aquesta pregunta es demanava als enquestats que senyalessin 4 dels supòsits, però no era obligatori contestar els quatre, alguns individus, o bé no han contestat tots els que se'ls demanava, o bé n'han contestat més.

3.2. ANÀLISI DELS RESULTATS

L'anàlisi dels resultats es realitzà en funció de les següents variables i de la seua posterior interrelació.

* Variables

- Coneixement dels idiomes.
- Any d'arribada a Ulldecona.
- Situació laboral.

- Possessió del permís de residència.
- Possessió de la cartilla de la Seguretat Social.
- Viatges realitzats al Magrib.
- Tipus de treball realitzat.
- Ocupació del temps laboral.
- Possessió de contracte laboral
- Ingressos mensuals nets.
- Tramesa de diners a la família resident al Magrib.
- Quantitat de diners que envia a la família resident al Magrib.
- Cost del lloguer.
- Equipament.
- Condicions generals de la vivenda.

* Interrelació

- Coneixement del català/Any en què va arribar a Ulldecona.
- Coneixement del castellà/Any en què va arribar a Ulldecona.
- Situació laboral/Possessió del permís de residència.
- Possessió del permís de residència/Viatges realitzats al Magrib.
- Treball que realitzava al Magrib/Treball que realitza a Ulldecona.
- Temps que fa que treballa/Possessió de contracte laboral.
- Temps que fa que treballa/Tipus de contracte laboral.
- Ingressos mensuals nets/hores que realitza cada dia.
- Situació laboral/Tramesa de diners a la família resident al Magrib/Ingressos mensuals nets.
- Cost total del lloguer/Equipament.
- Cost individual del lloguer/Ingressos mensuals nets.
- Nombre de persones que viuen a l'habitacle/metres quadrats aproximats de l'habitacle.

3.2.1. Interrelació de variables

* Coneixement del català/Any en què va arribar a Ulldecona

Segons diuen els 41 magribins estudiats es pot constatar que hi ha un total de 16 que desconeixen i ignoren la llengua catalana, malgrat que aquest és l'idioma principal d'Ulldecona i que la majoria de persones ja fa tres anys que viuen al poble.

Per contra, els restants 25 conèixen l'idioma, encara que siga de forma superficial. Només dos d'ells, instal·lats a Ulldecona l'any 90 i 91, saben parlar, llegir, escriure i entenen el català.

La majoria de magribins van arribar al municipi l'any 90 i d'aquests, la major part del col·lectiu no coneix la llengua catalana.

*Coneixent del castellà/Any en què va arribar a Ulldecona.

Són un total de 24 les persones que diuen conèixer la llengua castellana, ja que l'entenen, la saben parlar, llegir i escriure bastant bé, encara que, per altra banda, ens trobem amb 11 persones que desconeixen la lectura i escriptura del castellà i que, per tant, només la parlen i entenen.

Hi ha 4 individus que no escriuen el castellà i un que no el parla, tot i entendre'l, llegir-lo i escriure'l.

Del total dels 41 magribins sols n'hi ha un que ignora el castellà, encara que hi ha bastants individus que realment no saben ben bé aquesta llengua.

La major part d'individus, arribats a Ulldecona l'any 90, diuen que coneixen perfectament el castellà.

* Situació laboral/Possessió del permís de residència.

Si es relaciona la variable situació laboral amb el permís de residència es pot constatar que, de les 41 persones estudiades, 32 tenen el permís de residència i 9 no disposen d'aquest permís.

La major part de les persones treballen habitualment (24), uns altres 2 individus en ocasions, mentre que n'hi ha 6 que no realitzen cap tipus d'activitat laboral.

Hi ha un total de 8 persones que treballen, malgrat no tenir permís per fer-ho. La persona que resta està buscant treball, encara que no disposa del permís necessari.

*** Possessió del permís de residència/Possessió de la cartilla de la Seguretat Social.**

Com es pot observar, les 32 persones que tenen cartilla de la Seguretat Social són les que posseeixen permís de residència mentre que, per contra, les 9 persones que no disposen de la Cartilla de la Seguretat Social no posseeixen aquest permís.

L'explicació que es pot donar al fet d'haver interrelacionat aquestes dues variables és la comprovació de si realment els individus que no gaudeixen de permís de residència no poden tenir coberta l'assistència sanitària.

*** Permís de residència/Viatges realitzats al Magrib**

El comentari que se li pot donar a aquest quadre escau, principalment, sobre els 9 individus que, des que viuen a Ulldecona, no han pogut visitar el seu país, a causa de no tenir en regla el permís de residència.

De les 32 persones que tenen el permís, 30 han viatjat al Magrib en alguna ocasió 2 i no han visitat encara el seu país des que van arribar a Ulldecona.

*** Treball que realitzava al Magrib/Treball que realitza a Ulldecona.**

Del total de les 23 persones que treballaven al Magrib i que continuen treballant actualment a Ulldecona, només una d'elles segueix realitzant el mateix ofici (soldador). Els altres individus han canviat totalment l'ofici i s'han adaptat al treball que requeria la demanda.

El quadre verifica que la major part dels individus actius ocupen actualment un lloc de treball a les indústries del moble i la pedra, ja que fa uns dos o tres anys hi havia molta demanda de treball en aquest sector secundari.

Quant a l'ofici més ocupat al magrib ressalta el de comerciant (8 persones), als quals segueixen el de paleta i agricultor on tots dos grups hi ha 3 persones.

Un aspecte important a comentar és que de les 34 persones que treballen actualment a Ulldecona 11 es trobaven en situació d'atur al Magrib. Les 23 persones que resten són les que apareixen reflectides i, per tant, són les que treballaven al seu país i continuen treballant a Espanya.

*** Temps que fa que treballa/Possessió de contracte laboral.**

Examinant el quadre on s'ha interrelacionat el temps que fa que treballa i la possessió de contracte laboral, es pot deduir que les 34 persones obtingudes a través del sumatori són les que actualment treballen.

La major part del col·lectiu que disposa de contracte laboral (14 persones) treballa ja fa 2 o 3 anys i només n'hi ha una que fa de 4 a 5 anys que està dins del mercat laboral.

N'hi ha 8 que fa que treballen d'un a dos anys i 3 des de 3 anys fins a 4 anys.

El total de les 8 persones que no tenen contracte laboral treballen igualment, la majoria ja fa entre 2 i 3 anys.

*** Temps que fa que treballa/Tipus de contracte laboral.**

Com ja s'ha comentat a l'anterior interrelació, el total dels 26 individus es refereixen al nombre de persones que actualment disposen de contracte laboral.

Existeixen 24 individus que tenen un contracte temporal, la majoria dels quals ja fa de 2 a 3 anys que treballen. Els altres dos individus restants, amb contracte eventual, només poden treballar fins a la durada del treball que realitzin, és a dir, com diu al contracte, fins a l'acabament de l'obra.

Cap magribí disposa de contracte fix, encara que hi haja 4 individus que ja fa més de tres anys que treballen i és possible que algun ho haja fet sempre a la mateixa empresa. Llavors si fos així, la correlació existent entre aquestes dues variables seria negativa, ja que després de tres anys de treball correspondria un contracte fix, cosa que no es compleix.

*** Ingressos mensuals nets/Hores que realitza cada dia.**

En interrelacionar els ingressos mensuals nets (el sou complet de la persona més hores extres) i les hores que realitza cada dia un individu, la correlació hauria de ser positiva, ja que com més hores, més ingressos, però, els individus que realitzen 10 hores al dia, (10 persones) cobren menys que els que realitzen de 8 a 9 hores i mitja al dia (24 persones). Per tant la correlació existent en interrelacionar aquestes dues variables és negativa.

Al quadre també es poden observar els ingressos nets dels individus, on es fa palès que la majoria de persones que treballen reben un sou similar a la resta de treballadors, de 85.000 a 100.000 pessetes, amb una jornada, la majoria, de 8 hores al dia.

Hi ha 13 persones que cobren de 70.000 a 85.000 pessetes al mes, treballant, la majoria, 8 hores al dia; 4 que guanyen més de 100.000 pessetes, cadascuna treballant diferents hores, i 2 que reben un salari més baix, de 55.001 a 70.000 pessetes, realitzant també diferent horari.

El quadre mostra que més de la meitat de les persones treballen unes 8 hores al dia, i això demostra que la major part de la gent no realitza hores extres.

*** Situació laboral/Tramesa de diners a la família resident al Magrib.**

De la interrelació de les dues variables, situació laboral i tramesa de diners a la família resident al Magrib, es pot confirmar que, del total de les 41 persones, la majoria d'elles (18) treballen habitualment i són les que trameten diners regularment a la família.

Per una altra part, hi ha una persona que malgrat no gaudir de cap ingrés econòmic, pel fet d'estar de baixa, sense cobrar, segueix trametent diners, de forma regular, als familiars del Magrib.

Tres de les persones que treballen ocasionalment envien diners de forma regular al Magrib, de la mateixa manera que una de les persones que està a l'atur i cobra.

De les 12 persones que treballen ocasionalment, 11 d'elles treballen habitualment i 1 no treballa, però rep el subsidi de l'atur.

És constata l'existència de 2 individus que, malgrat treballar habitualment, mai envien part del

sou als familiars, mentre que, per contra, hi ha 4 individus que no poden passar diners a la família per no tenir treball i no rebre cap tipus de remuneració.

*** Ingressos mensuals/Quantitat de diners que envia a la família resident al Magrib.**

Del total de les 34 persones que reben ingressos mensuals i que, alhora, envien diners a la família resident al Magrib, es pot confirmar que 23 d'elles envien als familiars menys de la meitat del sou i les altres 11 persones els trameten la meitat dels ingressos econòmics que perceben.

La majoria de persones (10) que envien menys de la meitat dels seus ingressos cobren de 85.001 a 100.000 pessetes, altres 8 persones guanyen de 70.001 a 85.000 pessetes, 4 dels individus reben més de 100.000 pessetes mensuals i tan sols 1 persona cobra de 55.001 a 70.000 pessetes.

La majoria de persones (5) que envien la meitat del sou als familiars residents al Magrib cobren de 70.001 a 85.000 pessetes, altres 3 perceben de 85.001 a 100.000 pessetes, 2 persones reben de 55.001 a 70.000 pessetes i només 1 individu guanya de 25.001 a 40.000 pessetes.

No hi ha cap persona que envie més de la meitat del sou als seus familiars.

*** Equipament/Cost total del lloguer**

Hi ha 34 persones que paguen el lloguer de la vivenda que ocupen.

Observant la taula s'ha constatat que només existeix una correlació positiva en el cas de l'individu que té un bon equipament i, per tant, els cost del lloguer li resulta bastant elevat.

A altres 2 persones, amb bon equipament, els demanen de 14.000 a 17.999 pessetes de lloguer i a una, de 18.000 a 21.999 pessetes.

La majoria de persones que gaudeixen d'un equipament bàsic (5) han de pagar de 14.000 a 17.999 pessetes de lloguer.

Aquesta suma contrastada en les persones que pateixen un mal equipament resulta bastant baixa, ja que la majoria de persones que no estan proveïdes de tot el bàsic (9) paguen la mateixa quantitat de diners.



Sis de les persones que estan proveïdes d'un mal equipament i que paguen de 18.000 a 21.999 pessetes estant pagant el mateix que tres de les persones que disposen d'un equipament bàsic.

*** Ingressos mensuals nets/Cost del lloguer per persona.**

Del total dels 41 magribins, 29 són els que reben ingressos mensualment i, a la vegada, paguen el lloguer de l'habitatge on viuen.

Fins a arribar al total d'immigrants (41), falten 12 individus, dels quals 7 són els que no paguen el lloguer de la seua vivenda i els 5 restants són els que no reben cap tipus d'ingrés econòmic.

En la interrelació d'aquestes dues variables es fa palès que el cost individual del lloguer de la majoria dels habitants és bastant baix (3.000 a 8.999 pessetes), ja que la majoria de persones (14) no viuen soles i el preu que toca pagar a cadascú no resulta gaire excessiu si es compara amb la quantitat d'ingressos que perceben mensualment.

De les 8 persones que paguen de 15.000 a 20.999 pessetes de lloguer, la majoria (4) cobren

de 85.001 a 100.000 pessetes, a l'igual d'una gran part (5) dels 7 individus que reben els mateixos ingressos econòmics, però amb la diferència que a aquest grup el preu del lloguer els resulta un poc més barat, de 9.000 a 14.999 pessetes.

Quant als ingressos mensuals nets, cal comentar que hi ha 13 persones que cobren de 85.000 a 100.000 pessetes; una quantitat més baixa, de 70.001 a 85.000 pessetes, és la que aconseguixen les altres 9 persones; n'hi ha 4 que guanyen més de 100.000 pessetes, i les 3 restants perceben de 55.001 a 70.000 pessetes mensuals.

*** Nombre de persones que viuen a l'habítacle/ metres quadrats aproximats de l'habítacle.**

Interrelacionant aquestes dues variables es pot esbrinar si el nombre de persones que viuen a l'habítacle es troben o no en condicions d'amuntegament.

Les dues respostes situades en l'interval de 25 a 39 metres quadrats corresponen a la contesta de dues persones que comparteixen la seua vivenda amb quatre més. Aquestes persones es troben amuntegades, ja que cada individu necessita almenys 21 metres quadrats útils per a ell sol.

Altres 2 individus, els situats a l'interval de 85 a 100 metres quadrats, junt amb la convivència de set persones, també estan en condicions d'amuntegament. D'aquí es pot deduir que existeixen 5 persones que també estan amuntegades i que viuen al poble, sense estar empadronats.

Els restants individus tenen els metres quadrats necessaris per tal d'habitar en una vivenda. Hi ha una persona que, tot i viure sola, gaudeix d'un habitatge amb més de 100 metres quadrats.

La majoria de persones (15) tenen entre 70 i 84 metres quadrats d'habitatge i el nombre de persones que hi conviuen és de 3.

3.3. PERFIL DE L'IMMIGRANT MAGRIBÍ EMPADRONAT AL MUNICIPI D'ULLDECONA

El perfil de l'immigrant magribí empadronat a Ulldecona s'ha format a partir del buidatge de dades del qüestionari. S'ha escollit la moda per a les variables qualitatives i la mitjana per a les variables quantitatives.

Així, doncs, el perfil que ha quedat establert ha estat el següent:

L'immigrant magribí empadronat al municipi d'Ulldecona és un home, marroquí, amb una edat compresa entre els 30 i els 31 anys, solter, resident al poble des de 1990 i empadronat des de 1991.

Té permís de residència, posseeix cartilla de la Seguretat Social i comparteix la seua vivenda amb altres magribins.

Viu de lloguer, en una casa, i el preu total mensual d'aquest és de 17.528 pessetes, però el que li toca pagar a ell individualment són 10.940 pessetes.

La casa té 79,86 metres quadrats i està proveïda de 5 habitacions (parts de la casa a excepció dels dormitoris), de dos dormitoris amb una mitjana de 3 habitants. Disposa d'un sistema d'electricitat, de finestres, gens d'humitat, paviments en bon estat (revestits de pedres, rajoles, o d'algun altre material consistent, per tal que el sòl quede ferm i llis), superfície i espai, aigua corrent amb depòsit de reserva i un sistema d'evacuació d'aigües residuals. En canvi, disposa d'un mal equipament i la construcció es troba

en males condicions, pel fet de tenir esquerdes.

El marroquí treballa habitualment, per compte d'altri, des de fa 2 anys. Realitza 9 hores al dia 5 dies a la setmana, també, alguna hora extra. Tarda 10 minuts a arribar al lloc de treball i utilitza cotxe per desplaçar-se.

Gaudeix de contracte laboral temporal; actualment treballa en una fàbrica de mobles i cobra 84.583 pessetes al mes.

L'ofici que realitzava al Magrib era el de comerciant.

Pensa que els treballadors estrangers reben un salari inferior al dels treballadors espanyols, realitzant la mateixa feina.

Envia, regularment, menys de la meitat del sou als familiars residents actualment al Magrib.

Des que va arribar a Ulldecona visita el seu país un cop a l'any i s'hi queda durant 27 dies. Mentre està a Ulldecona es comunica amb la família mitjançant cartes i telèfon.

Algun dia pensa tornar-se'n a viure definitivament al seu país, perquè vol estar amb la seua família, però de moment es quedarà a viure a Ulldecona perquè aquí té treball, hi mentre s'haja de quedar a Espanya intentarà portar els familiars aquí, encara que fins ara no ho haja pogut aconseguir.

Quant als seus coneguts o amics, pensa que és millor no aconsellar-los de venir al poble, perquè aquí ja hi ha massa immigrants i avui en dia, el treball escasseja.

Durant el temps lliure el marroquí sempre es troba amb persones de la seua mateixa nacionalitat; de vegades, coincideix amb espanyols i mai se sol trobar amb altres magribins (algerians o tunisians).

El marroquí no acudeix regularment a la mesquita que hi ha actualment a Ulldecona i les activitats que sol realitzar durant els seu temps lliure són escoltar música àrab i realitzar feines de la llar.

Quant als estudis, ha realitzat fins al 5è cicle primer i els idiomes que parla, entén, llegeix i escriu són: l'àrab, el francès i l'espanyol. El català no el sap.

Els quatre problemes que l'afecten més com a immigrant són: el racisme i la discriminació, cobrar un sou insuficient per tal de cobrir les principals necessitats, no tenir una vivenda en bones condicions i realitzar el mateix treball que els espanyols, cobrant un sou més baix.

4. CONCLUSIONS.

El col·lectiu de magribins residents actualment a Ulldecona va ser un grup, majoritàriament d'immigrants il·legals, que van legalitzar la seua situació a partir de la Resolució de 7 de juny de 1991 i als quals es va facilitar, des de l'Ajuntament, tots els tràmits burocràtics i de gestió necessaris per poder acollir-se a la llei.

Aquest grup d'immigrants es troba en unes condicions de vida acceptables, sobretot si es comparen amb altres col·lectius similars residents a poblacions veïnes. A Ulldecona els immigrants gaudeixen de permís de residència, contracte de treball, cartilla de la Seguretat Social, sou estable i vivenda, encara que amb deficiències, ja que la majoria del col·lectiu està proveït d'un mal equipament.

El fet que les vivendes dels magribins no estiguen ben equipades s'adequa amb el cost total del lloguer, ja que el preu mitjà que se'ls demana per ocupar l'habitatge (17.528 pessetes) és bastant reduït, i per tant no pot estar dotat de totes les comoditats. A més a més s'han de tenir en compte les característiques del parc d'habitatges existents a Ulldecona, perquè el fet que no hi haja prou habitatges disponibles per al lloguer i que el poder adquisitiu dels magribins no siga prou elevat per poder pagar una bona vivenda dona perquè les cases que ocupen siguen de baixa qualitat.

D'altra banda, el preu que toca pagar a cadascú individualment (10.940) no resulta molt alt si es compara amb els ingressos mensuals nets, ja que el sou mitjà de cada individu és de 84.583 pessetes. D'aquí, menys de la meitat dels ingressos són enviats als familiars del Magrib.

Quant al treball, es pot constatar que la majoria tenen un contracte de treball temporal i desenvolupen tasques sense especialització (peons), fonamentalment en fàbriques de mobles, pedreres, en la construcció i feines agràries.

Els nou magribins que no tenen permís de residència no poden visitar el seu país si el que volen, posteriorment, és tornar a Espanya, ja que com que no estan legalitzats els seria molt difícil tornar a immigrar al nostre país.

La majoria visiten els familiars residents al Magrib un cop a l'any i periòdicament hi mantenen contactes a través de cartes i telèfon. Així, doncs, mantenen una relació estable amb la família, tenint en compte les seues possibilitats.

Mitjançant la tècnica de l'observació directa s'ha pogut constatar que alguns magribins casats han portat a Ulldecona els fills menors d'edat, els quals estan integrats a l'escola. En canvi no poden portar les esposes (problemes burocràtics, passaports, visats...) i això dificulta la reagrupació familiar.

El col·lectiu reconeix que el treball escasseja a Ulldecona i, com que aquesta és la principal causa per la qual han immigrat, no pensen aconsellar als seus coneguts que vinguen aquí a viure. Fins i tot per aquest motiu podria disminuir el nombre de magribins si perdura la crisi econòmica.

Durant el temps lliure (hores de què disposa la persona, fora de l'horari de treball) els marroquins sempre es solen trobar amb persones de la seua mateixa nacionalitat, però, per contra, mai es troben amb altres magribins, ja que l'opinió del col·lectiu marroquí sobre aquest fet és que els algerians són conflictius. A més a més sempre ha existit una rivalitat històrica entre el Marroc i Algèria.

Els magribins diuen relacionar-se amb espanyols només de vegades. D'aquí es pot deduir que no hi ha una integració amb la població autòctona fora de l'ambient laboral.

Una tercera part del col·lectiu acudeix regularment a la mesquita. Pensem que pel fet d'haver marxat del seu país, d'allunyar-se de la família i d'estar immers dins la cultura occidental, el magribí es va allunyant, a poc a poc, dels seus costums, les seues creences..., encara que l'observació directa permet manifestar que la majoria d'aquest grup sol mantenir alguns dels costums fonamentals, com per exemple, el ramadà.

Pel que fa als idiomes, s'ha pogut comprovar que la majoria del col·lectiu, que sols fa 3 anys que ha arribat a Ulldecona, diu que parla, entén, llegeix i escriu la llengua espanyola (més fàcil per a ells que la catalana), mentre que, per contra, hi ha alguns individus que ja fa 5 anys que estan residint al poble i encara no saben, ben bé, el castellà. Això pot ser degut al fet que no van assitir a les classes de llengua castellana organitzades per l'Ajuntament d'Ulldecona i dirigides, específicament, als immigrants magribins.

La llengua catalana no és molt coneguda per la majoria del col·lectiu per la dificultat que els comporta aprendre-la, encara que hi ha alguns magribins que, tot i fer 1 o 2 anys que resideixen a Catalunya, diuen que la saben fins i tot escriure.

La no coneixença del català dificulta la integració en la nostra societat.

Els problemes que més els afecten són: cobrar un sou insuficient o menor en comparació amb el dels espanyols, tenir una vivenda en males condicions (equipament) i el racisme i la discriminació.

L'observació directa permet constatar que encara que puguen haver determinades actituds racistes a Ulldecona, no hi ha hagut problemes importants fins ara, perquè no hi ha una marginalitat important en el col·lectiu magribí empadronat. Malgrat això, els espanyols i els magribins viuen en comunitats separades, encara que compartiquen el treball i es troben, separadament, en alguns bars.

5. PROPOSTES D'ACTUACIÓ

A través d'aquest estudi d'investigació s'han pogut detectar algunes necessitats que presenta el col·lectiu magribí i, per això, s'ha cregut convenient realitzar les següents propostes:

5.1. PRESENTACIÓ DE LA MONOGRAFIA A LA COMISSIÓ DE SERVEIS SOCIALS DE L'AJUNTAMENT D'ULLDECONA.

Seria interessant presentar aquest estudi monogràfic als membres integrants de la Comissió de Serveis Socials de l'Ajuntament, pel fet que són ells qui tenen l'accés a bona part dels recursos disponibles (humans, institucionals, finan-

cers...) per fer front a les necessitats que es creu que presenta el col·lectiu.

En la primera reunió, convocada per al mes d'octubre de l'any 1993, es faria l'esmentada presentació i s'invitaria tots els membres presents a valorar les propostes adequadament.

5.2. PROMOURE UNA ASSOCIACIÓ D'IMMIGRANTS MAGRIBINS A NIVELL COMARCAL.

A través dels Serveis Socials municipals contactar amb alguna associació de magribins de Catalunya per tal que els seus representants es comuniquen amb els membres més representatius dels immigrants residents a Ulldecona, amb la finalitat que aquests valoren els avantatges que poden tenir (grups d'autoajuda i manteniment i promoció de la seua cultura) quant a la creació d'una associació comarcal d'immigrants magribins. El fet que s'haja pensat com a comarcal es deu al fet que com més gran siga el nombre d'associats, més força tindran davant l'administració.

El local social o de reunions es podria establir a Ulldecona, ja que, per una part, es creu que aquest municipi és el més adequat, per l'existència de la mesquita i la no oposició o rebuig per part dels vilatans, i un altre motiu seria perquè Ulldecona, a comparació d'altres poblacions veïnes (Alcanar, la Sénia...) és el poble on els immigrants estan més ben organitzats i adaptats.

Des dels Serveis Socials municipals de totes les poblacions de la comarca on resideixen magribins i estiguen interessats en aquest fet, se'ls facilitarien els tràmits administratius i burocràtics (inscripció al registre d'entitats associatives de Catalunya, subvencions..., i, a més a més, se'ls concediria suport tècnic).

5.3. AFAVORIR LA PARTICIPACIÓ DELS MAGRIBINS MENORS D'EDAT EN EL MEDI SOCIAL.

Com ja s'ha comentat a les conclusions, a través de l'observació directa s'ha pogut constatar l'existència de fills d'immigrants, menors d'edat, que estan integrats dins l'escola però que encara no ha pogut participar en cap de les activitats d'animació comunitària que es realitzen des de fora de l'escola.

Així, doncs, es creu convenient afavorir activament la seua participació en les activitats extraescolars que es realitzen cada any a Ulldecona ("A l'estiu tota cuca viu", "Parc Infantil de Nadal"...) i que es podrien realitzar en un futur (colònies d'estiu).

La treballadora social del municipi podria realitzar visites als domicilis on viuen aquests menors i assessorar els pares del que podria comportar per als seus fills l'assistència a les esmentades activitats.

5.4. ORGANITZAR CLASSES DE CASTELLÀ I CATALÀ ALS MAGRIBINS.

Primerament, es podria realitzar un sondeig per tal de verificar el nombre d'immigrants magribins a qui interessaria aprendre la llengua catalana. Si el resultat fos favorable, es realitzaria un curs de català per a no-catalanoparlants mitjançant un conveni entre el Consorci per a la Normalització Lingüística i amb el suport de l'Ajuntament d'Ulldecona.

Quant al problema de la llengua castellana, s'ha pensat realitzar un curs de formació per a adults per a aquells immigrants que ja saben el castellà (la majoria d'empadronats) però que tenen la intenció de perfeccionar-lo, ja que el fet d'integrar-se dins la societat implica saber la llengua del país.

5.5. COBRIR LES MANCANCES DE L'ASSISTÈNCIA SANITÀRIA.

Per al petit col·lectiu d'empadronats que no disposen de cartilla de la Seguretat Social (9 persones), es proposa cobrir les deficiències quant a l'assistència sanitària (atenció primària i atenció hospitalària).

La proposta consisteix a contractar, des dels Serveis Socials municipals, amb el CAP d'Ulldecona, perquè se'ls oferisca assistència mèdica quan la necessiten, obrint-los la corresponent història clínica en el centre (CAP) i garantint, si és necessari, l'accés o ingrés a l'hospital mitjançant la coordinació amb la treballadora social de l'Hospital Verge de la Cinta de Tortosa i fent front a les despeses dels fàrmacs, bé des de l'Ajuntament d'Ulldecona o mitjançant un conveni amb Creu Roja Provincial.

AGRAÏMENTS

* S'agraeix la col·laboració que he rebut per part del col·lectiu magribí per dur a terme el present estudi, ja que sense l'ajut que m'han prestat no n'hagués estat possible la realització.

* Agrair al director d'aquesta monografia, Javier Blasco Alvarado, metge i regidor de Serveis Socials, tots els esforços realitzats a favor d'aquest treball i tota la informació que m'ha facilitat al llarg de tot l'estudi.

* Agrair a la treballadora social del Consell Comarcal del Montsià, Mila Garriga i Garrit, la col·laboració com a assessora en aquesta monografia.

* Agrair també l'ajut ofert per les professores de l'Escola Universitària de Treball Social Montse Soronellas i Delian Marsal, en corregir diverses errades que s'haurien pogut cometre en realitzar el treball.

* S'agraeix l'amabilitat de l'Ajuntament d'Ulldecona per haver facilitat suport logístic (un despatx, ordinador, accés a la fotocopiadora...).

* Agrair al senyor Josep Maria Alzamora i Sanz, secretari de l'Ajuntament d'Ulldecona, l'assessorament tècnic en matèria d'informàtica.

BIBLIOGRAFIA UTILITZADA

- ALONSO, Emilia (1991). «La regularización de inmigrantes extranjeros en España y su futuro inmediato» *Revista de Trabajo Social*. (124), 46-51.

- ALONSO, Emilia (1990). «Minorías étnicas, inmigrantes extranjeros, racismo y trabajo social comunitario» *Revista de Trabajo Social*. (117), 89-101.

- Diversos autors. *Informe sobre el Treball Social amb immigrants estrangers a la província de Barcelona*. Diputació de Barcelona. Servei de Serveis Socials. Barcelona, 1992. 278 p.

- FONT BOIX, Vicente; SAGARRA TRIAS, Eduard (1991). *El trabajador extranjero y la regularización de 1991*. Barcelona: Fundación Paulino Torras Domènech.

- GRAN LAROUSE CATALÀ. (1992). Barcelona: Edicions 62. Vols: IV, VI, VII. pàgs. 1.724, 2.662, 3.299.

- Ley Orgànica 7/1985 de 1 de julio, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España (BOE núm. 158, 3-7-1985).

- LOSADA, Teresa; SASTRE, Núria i SOLER, Juan (1990). *Els treballadors africans a Catalunya, aspectes socials i culturals*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

- Los inmigrantes en España (1987). *Documentación Social*. (66) Número monogràfic.

- MANYER, Josep (1992). *Quan l'Islam truca a la porta*. Barcelona: Altafulla.

- MELICH, Javi; GARRIGA, Mila. *Descripció de la realitat dels immigrants magribins a la Comarca del Montsià*. Servei de Serveis Socials. Consell Comarcal del Montsià. NOTA: Estudi realitzat durant l'any 92-93. No publicat.

- Real Decreto 1119/1986, de 26 de mayo, por el que se aprueba el Reglamento de ejecución de la Ley Orgánica 7/1985 de 1 de julio, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España (BOE núm. 140, 12-6-1986).

- Resolución de 7 de junio de 1991, de la Subsecretaría por la que se dispone la publicación del Acuerdo del Consejo de Ministros, de 7 de junio de 1991 sobre regularización de trabajadores extranjeros. (BOE núm. 137, 8-6-1991).

- SIERRABRAVO, Restituto (1989). *Técnicas de Investigación Social*. Madrid: Paraninfo.

- TAMAYO TAMAYO, Mario (1991) *El proceso de la investigación científica*. Méjico D.F.: Limusa.

- ULLDECONA. *EL MONTSIÀ*. Ajuntament d'Ulldecona; col.laboració amb el Centre d'Estudis d'Ulldecona. D.L. 1992. il. col., 16 pàg.

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA

- ALGAÑARAZ, Julio (1988). «El Magreb unido ya no es un espejismo» *Cambio* 16. (864), 77-78.

- BENET, Javier (1992). «La inmigración, un callejón sin salida para todos» *Serveis Socials Full Informatiu*. (49), 7.

- CARDELIUS, Lucía; PASCUAL, Àngels (1979). *Movimientos migratorios y organización social*. Barcelona: Península.

- GUERRERO, Lucía; ROCOSA, Carme (1991). «Treball Social amb la població marroquina del districte 3 de l'Hospitalet de Llobregat» *Revista de Treball Social*. (124), 80-88.

- MARTÍN, Juana (1991) «Comissió Diocesana de Migració». *Revista de Trabajo Social*. (124), 80-88.

- MOLINA, Gabriel (1989). «El cementerio del estrecho». *Panorama*. (95), 118-121.

- *Tierras y Gentes. Geografía Humana Universal Ilustrada*. África del Norte y Península Aràbiga (1991). Madrid: Debate. Vol. III. pàgs. 6-39.

- VILA, Marc Aureli (1984). *Les migracions i Catalunya*. Barcelona: El Llamp.